ISSN 1846-3827

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Broj 18, Godina IX.
Zagreb, studeni 2015.

Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillological Association
Number 18, Volume IX, Zagreb, November 2015

Zastava Osječke građanske garde iz Prvog svjetskog rata

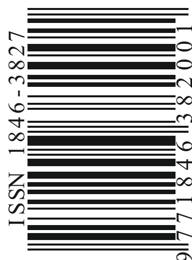
The flag of the Osijek Civic Guard from the World War I

Zbirka je zastava Muzeja Slavonije u Osijeku brojem predmeta mala u odnosu na ostale zbirke, ali unikatnošću većine primjeraka vrlo je vrijedna. Zastave i zastavne vrpce, koje također čine zbirku, najvećim dijelom potječu od strukovnih i građanskih udruga grada Osijeka iz razdoblja od početka XIX. do polovice XX. stoljeća, a manji broj tih predmeta pripadao je i osječkoj gimnaziji, Glavnoj straži Narodne garde, građanskom konjaničkom odredu i sl.

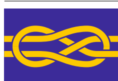
Vidi str. 9-11.

The flag collection of Osijek's Museum of Slavonia, the largest general-type museum in Croatia, holds fewer items in comparison to the museum's other collections, but by uniqueness of artefacts it is quite valuable. The flags and streamers mostly come from professional and civic associations of Osijek from the early 19th until the mid-20th century, while some of the items belonged to the Osijek Gymnasium, the Main Sentry of the National Guard, the civic cavalry squadron, and similar groups.

See pp. 9-11.

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo osnovano je 2006. godine. HGZD je član
Croatian Heraldic & Vexillological Association is established in 2006. HGZD is a member of

Fédération Internationale des Associations Vexillologiques

Confédération Internationale de Généalogie et d'Héraldique

UVODNIK EDITORIAL

Dragi čitatelju,

Sasvim je subjektivan osjećaj urednika da je aktualni broj najbolji od svih do sada, no nadam se da ćete se barem složiti da je u vrhu. Uredničko je veselje, a ujedno i muka, da ima za časopis više članaka nego prostora u njemu, a to za posljedicu ima povećanje kvalitete pa onda i zadovoljstva čitatelja.

Izuzetno zanimljivo predstavljanje zbirke zastava Muzeja Slavonije uredničkim sam rezom podijelio u dva nastavka – ovdje pročitajte prvi, pri čemu sam uvjeren da neće izgubiti na atraktivnosti. Time je ostavljeno više mjesta za nešto duži tekst kojim se otvara znanstvena diskusija o novim „najstarijim hrvatskim zastavama“, starijim od onih predstavljenim u tek nedavno objavljenom članku Géze Pálffyja. Uvjeren sam da je to tek početak zadubljivanja u ovo neistraženo područje.

Uz već uobičajenu Galovićevu kolumnu o značajnim heraldičarima, kolega Vitez uvodi nas u heraldički svijet filatelije. Dakako sa Cresa uvijek ponešto novo, a upoznajte se i kako je protekla naša Skupština i Veksilološki kongres u Sydneyju... Ma uostalom, kao što i obično završim ovaj uvodnik:

Nadam se da ćete uživati čitajući GiZ,

Željko Heimer

P.S. Već kad je ovaj broj bio pred zaključenjem MZOS je objavio rezultate natječaja s lijepim iznenađenjem. Vidi str. 12.

Dear Reader,

An editor always has subjective feeling that the current issue is best yet, and I hope you at least agree that it is among the best. It is an editorial joy, but also a torment, to have more articles than space available – however this just raises the issue's quality and then the reader's satisfaction.

So I have used editorial scissors on the exceptionally interesting presentation on the flag collection of the Museum of Slavonia, dividing it into two parts. The first part is in this issue – I am sure it will not lose any of its attractiveness by being divided. As a result, more space was left for a slightly longer text which starts a scientific discussion of newly-discovered "oldest Croatian flags" – older than those presented in a recently published paper by Géza Pálffy… I am convinced that this is just a beginning of immersion into this unexplored field. We also have Galović's now-regular column on significant heraldists, and Vitez introduces us to the world of heraldry in philately. Of course, there is always news from Cres, but also read about our Assembly and the Congress of Vexillology in Sydney… Indeed, as I usually end this editorial: I hope you will enjoy reading GiZ,

Željko Heimer

P.S. Just before press time, the Ministry of Science, Education, and Sports announced its competition results with a pleasant surprise. *See p. 12.*

Suradnici u ovom broju ***Authors in this issue***

Jasminka Čus Rukonić, mag. art., muzejska savjetnica, v. d. ravnateljica Creskog muzeja, članica HGZD, jasminka.cus.rukonic@gmail.com

Tomislav Galović, doc. dr. sc., prof. povijesti i dipl. arhivist, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, voditelj seminara Pomoćne povijesne znanosti, član Predsjedništva HGZD-a, tgalovic@ffzg.hr

Ante Grubišić, prof. geografije-povijesti, viši kustos u Muzeju Slavonije, Osijek, ante.grubisic@mso.hr

Matija Horvat, nezavisni istraživač, matija191@gmail.com

Željko Heimer, bojnik dr. sc., FF, predsjednik HGZD-a, zheimer@gmail.com

Edward B. (Ted) Kaye, urednik *Vexilloid Tabloid* i bivši urednik *Raven: A Journal of Vexillology*, član više radnih tijela NAVA, kandsons@aol.com

Marko Vitez, student integriranog preddiplomskog i diplomskog studija geografije i povijest, Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb, član HGZD, markovitez@yahoo.com

SADRŽAJ *CONTENTS*

Grb i Zastava
Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillological Association

IMPRESSUM

Grb i Zastava
Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva

Broj **18**, Godina **IX.** Zagreb **studeni 2015.**
ISSN1846-3827
Urednik i engleski prijevod: **Željko Heimer**
Predsjedništvo HGZD:
Željko Heimer, predsjednik; **Dubravka Peić Čaldarović**, potpredsjednica; **Matea Brstilo Rešetar**, tajnica; **Tijana Trako Poljak**, **Tomislav Galović**.
Engleska lektura: **Ted Kaye,** North American Vexillological Association

Cijena broja 35 kn, za inozemstvo 7 €.
Godišnja pretplata (2 broja): 60 kn, za inozemstvo 12 €.
Za članove HGZD - besplatno.
Narudžbe na **Leykam international, Ilica 42, HR-10000 Zagreb** ili na **info@leykam-international.hr**
Izdavač:
Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo
Pazinska 50
HR-10110 Zagreb
E-mail: **hgzd@hgzd.hr**
Web: http://**www.hgzd.hr**
IBAN **HR2323600001101905988**
OIB **21212575148**
Naklada ovog broja: **200 komada**
Tisak: **Denona d.o.o.**
Prilozi za "Grb i Zastavu" dobrodošli su. Članci, fotografije i ostalo mogu se dostaviti izdavaču u pisanom ili tiskanom obliku, u elektroničkom obliku ili kao privici elektroničkom poštom. Materijali se ne vraćaju.
Stavovi i mišljenja izneseni u glasilu su autorski, i ne predstavljaju stavove i mišljenja uredništva ni HGZD. Iako se HGZD trudi da su podaci izneseni u glasilu točni, Društvo ne garantira njihovu točnost i ne preuzima nikakvu materijalnu ni moralnu odgovornost za štetu koja bi zbog njih nastala.
Ovaj broj zaključen je 30. studenog 2015.

Leksikon hrvatske heraldike – hrvatski heraldičari (8)

Josip Buturac (1905. – 1993.)

Lexicon of Croatian Heraldry – Croatian Heraldists (8)

Hrvatski povjesničar i arhivist **Josip Buturac** rođen je 14. XI. 1905. u **Grabarju** kraj Požege. Pučku školu polazi u **Ruševu**, gimnaziju u **Požegi**, **Travniku** i **Zagrebu** gdje na **Nadbiskupskoj gimnaziji** maturira (1925.). Teologiju studira na **Bogoslovskom fakultetu** Sveučilišta u Zagrebu (1925. – 1929.), crkvenu povijest i pomoćne povijesne znanosti na **Papinskom sveučilištu Gregoriana** (*Pontificia universitas Gregoriana*) u **Rimu** (1934. – 1936., pojedina predavanja slušao i na **Pravnom fakultetu** i **Biblijskom institutu**) te nacionalnu povijest, pomoćne povijesne nauke, latinski jezik i etnologiju na **Filozofskom fakultetu** Sveučilišta u Zagrebu (1936. – 1939.). Doktorirao na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu 1944. obranom disertacije *Katolička crkva u Slavoniji za turskog vladanja* (objavljena kao knjiga 1970.). Bio je i suurednik *Katoličkog lista* u Zagrebu.

Kao svećenik rimokatoličke crkve djelovao u **Kutini** (kapelan, 1929. – 1931.), **Čagliću** kod **Lipika** (župnik, 1931. –1934.) i Zagrebu (prefekt i kateheta, 1936. – 1939. i 1939. – 1941). Cijeli je život radio u arhivskoj službi: kao arhivar u **Nadbiskupskom arhivu** i ordinarijatu/kancelariji u Zagrebu (1939. – 1940), a od 1941. do umirovljenja 1966. u **Državnom arhivu** (sada Hrvatski državni arhiv) u Zagrebu, posebno zadužen za **Kaptolski arhiv** (*Arhiv Prvostolnog kaptola Zagreb*, u zvanju arhivista i od 1962. višeg arhivista). Od 1944. do 1945. i od 1953. do 1962. predavao je crkvenu povijest na Bogoslovskom fakultetu u Zagrebu (od 1958. u zvanju izvanrednog profesora). Bio je član **Vijeća Biskupske konferencije Jugoslavije** za crkvene arhive, knjižnice i muzeje te član **Arhivskog odbora Zagrebačke nadbiskupije**. Suradnik **Leksikografskog zavoda** u Zagrebu, **Odbora za narodni život i običaje** i **Onomastičkog odbora** JAZU/HAZU i drugih institucija.

U svome bogatom znanstveno-stručnom radu obrađivao ponajprije crkvenu povijest (*Temelji katoličke religije i poviest Katoličke crkve*, koautor **I. Blažević**, 1942.; *Poviest crkve u Hrvatskoj*, koautor **K. Draganović**, 1944.; *Katolička dogmatika i poviest crkve*, koautor I. Blažević, 1944.; *Pregled povijesti Katoličke crkve*, 1961.; *Povijest Katoličke crkve među Hrvatima*, koautor **A. Ivandija**, 1973.), kulturnu povijest potom toponomastiku,

demografiju (*Stanovništvo Požege i okolice od 1700 do 1950*, 1967., [2]2003.) i arhivistiku (*Arhivska čitanka*, 1950.) davši poseban prinos upravo crkvenoj arhivistici („Crkveno arhivstvo“, *Bogoslovska smotra* XXXVI/2 (1967); „Inventar i regesti za starije dokumente zagrebačkoga Kaptolskog arhiva g. 1401-1700.“, *Arhivski vjesnik* XI-XII/ 1968-1969; *Povijest uprave vjerskih organizacija u Hrvatskoj od X do XX st.*, 1970.) te objavljivao povijesne izvore (*Zaključci Hrvatskoga sabora*, I-IV/ 1958.-1965., koautor), posebice diplomatičko gradivo (*Regesta za spomenike Požege i okolice 1221. – 1860.*, 1990.; *Regesta za spomenike Križevaca i okolice 1134 – 1940.*, 1991.; *Regesta Jastrebarskog i okolice 1237. – 1919.*, 1993.; *Pisani spomenici Požege i okolice 1210. – 1536.*, 1995., [2]2004). Napisao brojne monografije o pojedinim hrvatskim županijama (npr. *Ruševo i okolica u prošlosti*, 1927.; *Pleternica i okolica*, 1943.; *Iz crkvene povijesti Staroga Petrovog Sela i okolice*, 1966. i dr.)

U iznimno bogatome opusu objavljenom u znanstvenim i stručnim publikacijama, časopisima, zbornicima i novinama, ali dio ostao i u rukopisu, posebnu je pozornost posvećivao povijesti plemstva, a time heraldici („Pečati i grbovi u prošlosti Vrbovca“, *Komuna* /Vrbovec/ XV (1980) 5: 9; „Plemićke obitelji i njihovi posjedi ili gospoštije u požeškom kraju od XIII. do XVI. stoljeća“, *Požeški zbornik* /Požega/ 5 (1984): 13-28; „Feudalna gospoštija i plemićki rod Budor“, *Podravski zbornik* /Koprivnica/ 15 (1989): 99-102; „Plemićka obitelj Šatvar u Heleni kod

The Croatian historian and archivist ***Josip Buturac*** *was born on 14 November 1905 in* ***Grabarje*** *near Požega. He attended primary school in* ***Ruševo*** *and gymnasium in* ***Požega***, ***Travnik****, and* ***Zagreb****, where he graduated from the* ***Archdiocesan Gymnasium*** *in 1925. He studied theology at the University of Zagreb's* ***Faculty of Theology*** *(1925 – 1929), ecclesiastic history and auxiliary historical sciences at the* ***Pontifical Gregorian University*** *(*Pontificia universitas Gregoriana*) in Rome (1934 – 1936, with some lectures at the* ***Faculty of Law*** *and the* ***Biblical Institute****), and national history, auxiliary historical sciences, Latin, and ethnology at the University of Zagreb's* ***Faculty of Philosophy*** *(1936 – 1939). He was awarded a doctorate at the Faculty of Theology in Zagreb in 1944 for his thesis* The Catholic Church in Slavonia during the Ottoman Rule *(published as a book in 1970). He was a coeditor of the* Catholic Paper *in Zagreb.*

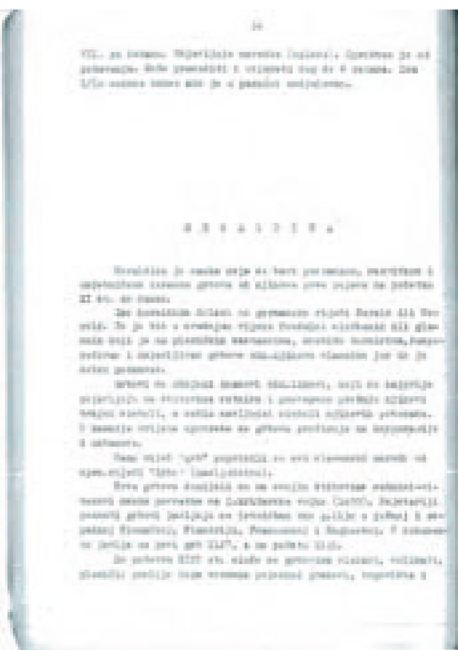
As a Roman Catholic priest, he served in ***Kutina*** *(chaplain, 1929 – 1931), in* ***Čaglić*** *near* ***Lipik*** *(parish priest, 1931 – 1934), and in Zagreb (prefect, 1936 – 1939, and catechist, 1939 – 1941). For his entire career he worked in the archival service: as an archivist in the* ***Archdiocesan Archive*** *and the Ordinariate/Chancellery in Zagreb (1939 – 1940), and from 1941 until his retirement in 1966 in the* ***State Archive*** *(today the Croatian State Archive) in Zagreb, in charge of the* ***Chapter Archives*** *(*The Archive of Cathedral Chapter of Zagreb*, as an archivist and since 1962 as a senior archivist). From 1944 to 1945 and from 1953 to 1962 he taught ecclesiastic history at the Faculty of Theology in Zagreb (from 1958 as an associate professor). He was a member of the* ***Council of the Conference of Bishops of Yugoslavia*** *for church archives, libraries, and museums and a member of the* ***Archival Board of the Zagreb Archdiocese****. He was an associate of the* ***Lexicographic Institute*** *in Zagreb the* ***Committee for Folk Life and Customs*** *and the* ***Onomastic Comittee*** *of JAZU/HAZU and other institutions.*

*In his rich scientific and professional opus he was concerned first of all with ecclesiastic history (*Bases of Catholic Religion and the History of Catholic Church*, with* ***I. Blažević****, 1942;* History of Church in Croatia*, with* ***K. Draganović****,*

Križevaca“, *Muzejski vjesnik* /Varaždin/ XIV (1991) 14: 59-64).

Osim *Povijesne metodologije* (skripta za studente, 1956.) i *Latinske paleografije* (skripta za studente, 1960.), koautor je sa **Stjepanom Bačićem** priručnika *Iz historije pisanog dokumenta* (Zagreb: Arhiv Hrvatske, 1966.) u kojem je zasebno poglavlje posvećeno *Diplomama ili poveljama*, unutar čega dio *Grbovima na štitu i pečatu*. Kao šapirografirano izdanje objavljen mu je udžbenik iz pomoćnih povijesnih znanosti pod glavnim *Diplomatika* (izdali i umnožili kao rukopis vlastitim ciklostilom slušači arhivističkog tečaja u Zagrebu 1968.) odnosno alternativnim naslovom *Repetitorij diplomatike, heraldike, sfragistike i genealogije* u kojem posebno poglavlje posvećuje heraldici (str. 34-38). Predavanja iz diplomatike s kronologijom, heraldike, sfragistike i genealogije za stručno usavršavanje arhivskih radnika redovno je držao na arhivističkim tečajevima pri Arhivu Hrvatske. Također je predavao i na tečajevima u **Historijskom institutu Jugoslavenske akademija znanosti i umjetnosti** (sada Odsjek za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti) u Zagrebu.

Josip Buturac, počasni kanonik Prvostolnog Kaptola zagrebačkog, preminuo je u **Lovrečina Gradu** 5. X. 1993. godine. Tek je pri kraju svoga života i posmrtno dobio zaslužena javna priznanja i nagrade (počasni građanin grada **Križevaca**, nagrada za životno djelo **Grada Požege** i dr.). U Požegi je 13. XI. 1998. u organizaciji **Požeško-slavonske županije**, **Državnoga arhiva u Slavonskom Brodu – Odjela u Požegi** i **Društva za hrvatsku povjesnicu u Požegi** održan okrugli stol *“Dr. Josip Buturac – život i djelo”*, a 2008. u **Gradskom muzeju** u Požegi postavljena izložba *“Život i djelo dr. Josipa Buturca (1905. – 1993.)”*. Njegova bogata rukopisna ostavština danas se čuva kao depozit na nekoliko mjesta (Hrvatski državni arhiv u Zagrebu, Kaptolski arhiv u Zagrebu, **Franjevački samostan u Požegi**, Državni arhiv u Slavonskom Brodu – Odjel u Požegi, u privatnom vlasništvu Josipova brata **Lojze Buturca** u **Sisku**). O Buturčevu životu i djelu v. **Metod Hrg**, „Arhivistički tečaj u Arhivu Hrvatske“, *Arhivski vjesnik* XI-XII (1968-1969) 11-12: 468-469; **Metod Hrg**, „Udžbenici, priručnici i skripta za stručno usavršavanje arhivskih radnika“, *Arhivski vjesnik* XIV (1971) 14: 322-323; **Krešimir Nemeth** i Redakcija, „Buturac, Josip, povjesničar, arhivist i crkveni pisac (Grabarje kod Požege, 14. XI.

Naslov poglavlja o heraldici u *Repetitoriju diplomatike, heraldike, sfragistike i genealogije*, 1968.
Heading of the Heraldry chapter in his Repetitorium of Diplomatics, Heraldry, Sphragistics and Generalogy, *1968.*

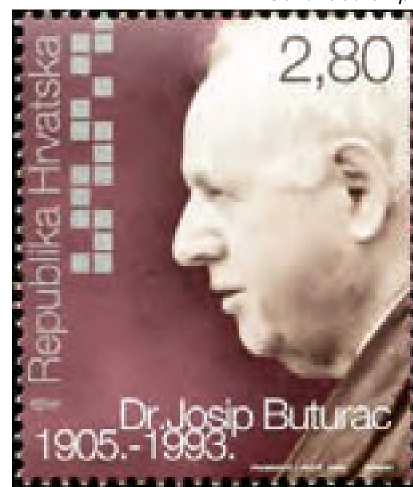
1905)“, *Hrvatski biografski leksikon* II (1989): 541-542; **Franjo Šanjek**, „Prof. dr. Josip Buturac (1905. – 1993.): in memoriam“, *Croatica Christiana periodica* XVII (1993) 31: 181-183; **Ivan Damiš** (prir.), „Autobiografski zapisi dr. Josipa Buturca u njegovu rukopisu *Moja zapamćenja*“, *Croatica Christiana periodica* XVII (1993) 31: 184-200.; Ivan Damiš, „Bibliografija dr. Josipa Buturca u vremenskom razdoblju od 1984-1993.“, *Croatica Christiana periodica* XVII (1993) 31: 201-205; Josip Buturac, *Znaci vremena. Rasprave iz hrvatske crkvene prošlosti (1932. – 1945.)*, Zagreb: Matica hrvatska (Posebna izdanja), 1994. (poglavlje: „Opis moga života i rada“, str. 189-201); Ivan Damiš, „Prof. dr. Josip Buturac“, *Zlatna dolina* I (1995) 1: 293-320; Ivan Damiš, *Ulomci za povijest Katoličke crkve u Hrvata*, Zagreb: HKD sv. Jeronima (sv. Ćirila i Metoda), 1995.; **Tomislav Radonić**, „Osobni fond dr. Josipa Buturca u Povijesnom arhivu u Požegi“, *Zlatna dolina* III (1997) 3: 231-238; **Goran Hruška**, „Okrugli stol ‚Dr. Josip Buturac – život i djelo‘, Požega, 13. studenoga 1998.“, *Arhivski vjesnik* XLI (1998) 41: 193-194; **Lojzo Buturac**, Život i djelo dr. Josipa Buturca (1905. – 1993.), Jastrebarsko – Zagreb: Naklada Slap (Spektar, 4. knj.) i Hrvatski državni arhiv, 2002.; Tomislav Radonić, Život i djelo dr. Josipa Buturca (1905. – 1993.). Katalog izložbe. Gradski muzej Požega, 28. studenoga – 6. prosinca 2008., Požega: Državni arhiv u Slavonskom Brodu – Odjel u Požegi, 2008. ▪

1944; The Catholic Dogmatics and the Church History, *with I. Blažević, 1944;* Review of the Catholic Church History, *1961;* The History of Catholic Church among Croats, *with* ***A. Ivandija****, 1973), then with cultural history and toponymy, demography (*Population of Požega and Surroundings 1700–1950, *1967,* ^{2}*2003), and archival studies (*Archival Handbook, *1950), making a special contribution to ecclesiastic archival studies (“Ecclesiastic Archival Studies”, 1967; “Inventory and Regesta for Older Documents of the Zagreb Chapter Archive 1401-1700”, 1968;* History of Administration of Religious Organizations in Croatia 10th to 20th century, *1970) and issuing historical sources (*Conclusions of the Croatian Parliament, *I-IV/1958-1965, co-author), especially in diplomatics (*Regesta for Monuments of Požega and Surroundings *[=Sdg] 1221-1860, 1990;* Regesta for Monuments of Križevci and Sdg 1134-1940, *1991;* Regesta of Jastrebarsko and Sdg 1237-1919, *1993;* Written Monuments of Požega and Sdg 1210-1536*; 1995,* ^{2}*2004). He wrote several monographs on individual Croatian parishes (e.g.* Ruševo and Sdg in History, *1927;* Pleternica and Sdg, *1943;* From the Ecclesiastic History of Staro Petrovo Selo and Sdg, *1966, etc.)*

His work, published in scientific and professional publications, journals, proceedings and newspapers (some remained in manuscripts), devoted special attention to the history of nobility and then also to heraldry (“Seals and Coats of Arms in History of Vrbovec”, 1980; “Noble Families and their Properties or Estates in the Požega Region from 13th *to* 16th *c.”, 1984; “The Feudal Estate and Noble Genus of Budor”, 1989; “Noble Family of Šatvar in Helena near Križevci”, 1991).*

Besides The Historical Methodology *(scripta – notes for students, 1956) and*

Continued on p. 14.

Poštanska marka *Hrvatske pošte*, iz serije Znameniti Hrvati, izdana 6. svibnja 2005.
Post stamp by the Croatian Post, *from the series Famous Croats, issued 6 May 2005.*

Matija Horvat

Hrvatske zastave iz Mohačke bitke 1526. godine

Croatian Flags at the Battle of Mohács in 1526

Bitka na **Mohačkome polju**, koja se odvila **29. kolovoza 1526.** godine, između snaga ugarsko-hrvatskog i češkog kralja **Ludovika II. Jagelovića** te **Osmanlijskog carstva**, predstavlja prekretnicu u hrvatskoj, ali i mađarskoj povijesti. Uzrok poraza kršćanskih snaga, kao i politički prevrati i sukobi unutar **Ugarsko-hrvatskog kraljevstva** nakon bitke, zaokupljali su pažnju povjesničara i istraživača, dok je sama bitka i njen tijek (kao i ono sve vezano uz nju), što se tiče hrvatske historiografije, donekle ostala u sjeni tih događaja. Tako je i veksilološka „strana" te bitke ostala dosada neobrađena u hrvatskoj historiografiji, a s njome i izvori vezani uz nju, premda su ti izvori jednako važni i za ostale grane povijesti, ne samo za veksilologiju. Cilj ovog rada je predstaviti jedan takav izvor i, nadam se, pokrenuti daljnje rasprave vezane za ovaj malen, ali veoma zanimljiv dio hrvatske povijesti.[1]

Ehrenspiegel

Ehrenspiegel (*Spiegel der Ehren des Hauses Österreich*) je djelo **Johanna Jakoba Fuggera** koje se bavi poviješću **Habsburgovaca**, nastalo polovicom XVI. st. Osim tog prvotnog izdanja iz 1555. godine, postoji i drugo iz 1590. godine. Obje knjige su ukrašene ilustracijama koje su za cilj imale slikovno popratiti važnije povijesne događaje, pa se tako ondje nalaze i grafički prikazi Mohačke bitke 1526. godine. Oba prikaza su gotovo identična, premda postoje sitne razlike u opremi vojnika i izgledu nekih zastava. Glavni fokus biti će stavljen na prikaz iz 1555. godine, čiji je autor **Johann Schreier**,[2] a razlog tome je što se radi o starijem prikazu koji je vremenski bliži samoj bitci, a time i pouzdaniji, kao i to da je Schreierova ilustracija detaljnija, dok je ova iz 1590. god. nesumnjivo samo njezina kopija.[3] Sam prikaz bitke je, osim što prikazuje raspored snaga na bojnome polju te što se radi o jednome od rijetkih slikovnih prikaza te bitke, zanimljiv s veksilološke strane jer donosi detaljan prikaz kršćanskih zastava. Samo djelo, kao izvor za veksilologiju, je gotovo nepoznato hrvatskoj historiografiji. Izuzev disertacije **Željka Heimera**, gdje se spominju uzgredno, ove zastave nisu detaljnije razmotrene. Na Schreierovoj ilustraciji je kršćanska vojska prikazana na slijedeći način: u prednjemu redu nalaze se četiri skupine (u kvadratnome položaju) konjanika; iza njih, na svakome boku po jedna konjanička postrojba, a između njih pješaštvo poredano u jednu veliku postrojbu. U trećemu redu nalazi se ostatak konjaništva posloženih također u jednu skupinu, koje predvodi sam kralj. Gotovo svi konjanici na svojim kopljima nose malene trokutaste zastavice crvene, zlatne i bijele boje, dok oni u prvim redovima nose malene raskoljene zastave istih boja. Konjanička postrojba u prvome redu, na samome kraju desnoga boka, nosi veliku crvenu raskoljenu zastavu, sa srebrnim okrunjenim lavom, a koji predstavlja grb kraljevine Češke. Konjanička grupa koja se nalazi iza njih, na desnome boku u drugome redu, nosi pak trokutastu zastavu, sa tri crvene i tri bijele pruge, što je bez sumnje grb ili varijanta grba **Arpadovića**. Konjanici na lijevome

The **battle** *on the plain near* **Mohač** *(Hungarian:* Mohácsi csata, *Croatian:* Mohačka bitka*) on* **29 August 1526***, between the forces of the Croatian-Hungarian and Czech king* **Louis II Jagiellon** *and those of the* **Ottoman Empire***, was a turning point both in Croatian history and Hungarian history as well. The cause of the Christian forces' defeat by the Ottomans, as well as the political upheavals and conflicts within the* **Hungarian-Croatian** *kingdom which followed the battle, have been the focus of historians and researchers. However, the battle itself and its course (as well as anything else related to it), have been left somewhat in the shadow of the succeeding events, at least in Croatian historiography. Thus the vexillological side of the battle has remained unexplored, as well as the sources regarding it, although these sources are just as important to other historical disciplines as to vexillology. The goal of this paper is to present one such source and, it is hoped, to encourage further discussion regarding this small but rather interesting aspect of Croatian history.*[1]

Ehrenspiegel

*Ehrenspiegel (*Spiegel der Ehren des Hauses Österreich*) is a work by* **Johann Jakob Fugger** *dealing with the history of* **Habsburgs***, written in the mid-16th century. Except the first issue of 1555, there is also a second one of 1590. Both are ornamented with illustration depicting various important events, thus including the Mohacs Battle as well. Both depiction are virtually the same, with minor differences in individual exipment*

[1] Ovom prilikom bih se htio zahvaliti g. Željku Heimeru na velikoj pomoći i savjetima koje mi je pružio. *I would like to extend my gratitude to Željko Heimer for all the help and advice he kindly provided.*

[2] Ilustracija se može vidjeti i radu: *The illustration is reproduced e. g. in:* Ludolf Pelizaeus *Guerra, poder, massacre o significado dos media na representação da Europa cristã e islâmica e da América*, Revista Lusófona de Ciência das Religiões Ano VIII, nº 15, Lisabon, Biblioteca Nacional, 2009: 247-267.

[3] Primjerak iz 1590. u ÖNB digitaliziran je i dostupan na http://search.obvsg.at/primo_library/libweb/action/dlDisplay.do?institution=ONB&vid=ONB&onCampus=false&lang=ger&docId=ONB_aleph_onb06000156282

boku, u prvome redu, nose crvenu zastavu sa srebrnim patrijarhalnim križem na brdu, dok treća konjanička skupina (gledano odozgo) u istome redu nosi zastavu kraljevine Češke. Konjanici iz trećeg reda drže dvije raskoljene zastave – jedna je sa ugarskim grbovima, okomito podijeljena sa patrijarhalnim križem i arpadovskim gredama, dok je druga okomito podijeljena gdje je desno polje crveno sa srebrnim okrunjenim lavom, a lijevo sa dvije crvene i dvije srebrne grede. Međutim, najzanimljivije su zastave koje nose pješaci, sveukupno njih deset. Zastave, odnosno zastavnici, su raspoređeni u dva reda, u svakome po pet zastava. U prednjem redu, počevši od lijevoga boka prema desnome, odnosno odozgo prema dolje na samoj slici, nalazi se zastava sa šahiranim srebrno-crvenim poljem (5×5); zatim zastava podijeljena na dva horizontalna polja gdje je gornje crveno sa srebrnim (bijelim) križem, a donje opet horizontalno podijeljeno srebrno-crveno; treća se sastoji od pet crvenih i tri srebrnih greda; četvrta je crvena sa srebrnim patrijarhalnim križem na srebrnom trovrhu; posljednja u redu jest crveno-srebrna podijeljena horizontalno, sa velikim zlatnim Andrijinim križem koji se prostire preko cijele zastave. U drugome redu raspored zastava je slijedeći: odozgo prema dolje prva je zastava podijeljena okomito – desno polje, ono uz motku, je crveno sa srebrnim patrijarhalnim križem na brdu, dok je lijevo ispunjeno crveno-srebrnim gredama; druga zastava se opet sastoji od pet crvenih i troje srebrnih poprečnih greda; treća je pak crvena sa velikim srebrnim Andrijim križem preko cijeloga polja; slijedeća je šahirana sa srebrnim i crvenim kvadratima (5×5); dok je posljednja u nizu crvena s bijelim križem preko cijeloga polja. Sve zastave pješaka su ogivalnog oblika.

Pripadnost zastava

Nositelje zastava, odnosno njihovu pripadnost pojedinome velikašu ili postrojbi, ne možemo identificirati po samome izvoru, ali možemo to pokušati preko zastava. Grafički prikaz, osim što je važan za veksilologe, jednako može biti bitan i vojnim povjesničarima i onima koje vojna povijest zanima, jer ako se mogu pronaći nositelji tih stjegova, može se i sa sigurnošću utvrditi njihov položaj na bojnome polju.

Zastave u tom razdoblju najčešće na sebi imaju heraldičke simbole njihovih nositelja, te ni ove naše zastave ne predstavljaju izuzetak po tome pitanju. Iz ostalih izvora znamo da je lijevim krilom (konjaništvom) ugarsko-hrvatske vojske zapovijedao temeški župan **Petar Perenyi**; središtem glavni zapovjednik vojske, nadbiskup **Pavao Tomori**; a desnim krilom hrvatski ban **Franjo Batthyany** (Baćan, a s njime i **Ivan Tahy**).[4] Prema tome možemo zaključiti kako je crvena zastava konjanika, sa češkim lavom, na lijevome krilu pripadala Perenyiju, dok su zastave sa patrijarhalnim križem i arpadovskim gredama nosile čete hrvatskoga bana. Češku zastavu konjaničke grupe u sredini po svemu sudeći su nosili vojnici Pavla Tomorija.

Portolan, Pietro Russo, 1508, Museo Maritima de Barcelona

*and design of some flags. The focus here is on the 1555 edition, illustrated by **Johann Schreier**,[2] as it is older and closer to the event, and thus considered more faithful. The Schreier's illustration includes more details, while the 1590 one is merely a copy of it.[3] It is showing the order of battle on the field. As one of a very few images of the battle, it is vexillologically interesting for its detailed depictions of the Christian flags. But as a vexillological source, the work is practically unknown in the Croatian historiography – except for **Heimer**'s dissertation, where it is only mentioned in passing, these flags have not been considered at all.*

*Schreier's illustration of the Christian army depicts the front row with four groups of riders (each in a square formation); behind them at each flank is a cavalry unit, and between them infantry is arranged in a single large unit. In the third row are the remnants of cavalry, also arranged in a single group, led by the king personally. Nearly all horsemen carry small triangular pennants of red, golden and white on their spears, while those in the frist row carry small split pennants in the same colours. The cavalry unit in the first row at the right flank carries a large red split flag depicting a silver crowned lion representing the Kingdom of Bohemia. The cavalry unit behind it, on the right flank in the second row, carries a triangular flag with three red and three white stripes, no doubt the banner of arms of a variant of the flag of the **Árpáds**. The horsemen on the left flank in the first row carry a red flag with a silver partiarchal cross on a hill, while the third cavalry group (counted from the top) in the same row carry the Bohemian flag. The horsemen in the third row carry two split flags – one with the Hungarian arms, per*

[4] Vjekoslav Klaić, *Povijest Hrvata – Od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća, sv. 2, dio 3, Doba kralja Matijaša Korvina i Jagelovića (1458.-1526.)*, Zagreb, Knjižara L. Hartman (Kugli i Deutsch), 1904: 354.

[5] Matija Mesić, *Hrvati na izmaku srednjega vijeka – izabrane rasprave*, Slavonski Brod, Hrvatski institut za povijest - Odjel za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 1996: 412.

[6] Gabor Agoston, *War-Winning Weapons? On the Decisiveness of Ottoman Firearms from the Siege of Constantinople (1453) to the Battle of Mohács (1526)*, Journal of Turkish studies, volume 39, Harvard University, Department of Near Eastern Languages and Civilizations, 2013: 129 – 143.

[7] János B. Szabó, *Mohacs, Battle of*, in: *The Oxford Encyclopedia of Medieval Warfare and Military Technology*, volume 1, New York, Oxford University Press, 2010: 14 – 17.

[8] Győző Somogy, *Magyar hadizászlók*, Budimpešta, CSER Kiadó, Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2011: 41.

Dok je zastave konjanika lako identificirati, sa zastavama pješaka je to donekle teže. Pješaštvo, za razliku od konjaništva, nije bilo sačinjeno samo od ugarsko-hrvatskih staleža, već je bilo pojačano i papinskim plaćenicima iz **Poljske** i **Moravske** (kojih je bilo oko 4000).[5] Samo pješaštvo je bilo brojčano slabije od konjaništva – pretpostavlja da se je bilo oko deset tisuća pješaka[6] u vojsci od 25 do 30 000 ljudi.[7] Mađarski je povjesničar **Győző Somogy**, u svome radu o mađarskim zastavama *Magyar hadizászlók*,[8] iznio zanimljivu tvrdnju, kako su zastave pješaka (odnosno zastave sa patrijarhalnim križem, arpadovskim gredama, šahiranim poljem i srebrnim Andrijim križem) nosili kapetani hrvatskoga bana. Nažalost, nije poznato na temelju čega je to zaključeno, ali nije potpuno pogrešno raspravu okrenuti u tome smjeru. Hrvatski je ban u tabor doveo vojsku od tri tisuće konjanika i gotovo jednako toliko pješaka,[9] čime su Hrvati činili trećinu pješaštva ugarsko-hrvatske vojske na Mohaču. Usput, spominje se i druga hrvatska vlastela, ali nije potpuno jasno jesu li stigli zajedno s banom ili zasebno[10] (ako je druga opcija u pitanju, tada broj hrvatskih vojnika raste).

Kao što je već rečeno, neke zastave se mogu bez prevelikih poteškoća identificirati već prema samim simbolima. Tako se dvije zastave sa crveno-srebrnim gredama, jedna sa patrijarhalnim križem te jedna sa gredama i križem mogu identificirati kao *ugarske*, dok dvije sa šahiranim poljem kao *hrvatske*. Šahirane su zastave nosili, bez ikakve sumnje, pješaci hrvatskoga bana, dok su ugarske mogle pripadati i ugarskome, ali i kraljevskome pješaštvu te plaćenicima. Crvena zastava sa srebrnim Andrijim križem bi, prema Somogyju, predstavljala zastavu **Erdelja** (Sedmogradske).[11] Takav zaključak temelji se na činjenici da su erdeljski vojnici iz kasnijeg razdoblja u velikoj većini nosili zastave sa Andrijinim križem, ali samo to ipak nije dovoljno za identificiranje te zastave kao *erdeljske*. Ako su te zastave uistinu pripadale kapetanima hrvatskoga bana, zašto bi vojnici sakupljeni iz **Hrvatske** i **Slavonije** nosili zastavu **Transilvanije**,

fess the partiarchal cross and the Árpád bars, and the other per fess the Bohemian lion and four bars. However, the most interesting flags are the ten carried by the infantry. The flags (the flag bearers) are arranged in two rows, each with five flags. In the front row, from the left flank to the right (from the top in the picture), appear: a chequy argent-gules flag (5×5), a flag of per fess gules a saltire argent and barry gules and argent, a third flag barry of eight gules and argent, a fourth gules a patriarchal cross issuant from a triple mount argent, and finally a flag per fess gules and argent a saltire or overall. The second row has these flags: the topmost per pale gules a patriarchal cross issuant from amount argent and barry gules and argent, the second again barry of eight gules and argent, the third gules a saltire argent, the next one chequy argent and gules (5×5), the last gules a cross argent throughout. All infantry flags are ogival in shape.

Flags Attribution

The flag bearers – that is, their affiliation to individual magnate or unit – may not be identified by the source text, but we may attempt to do so through their flags. The graphic depiction, besides being important for vexillology, may be interesting as well to military historians and other interested in the history, since if the bearers of these flags can be identified, then their position on the battlefield may be determined as well.

The flags of this period typically included the heraldic symbols of their bearers, and these flags are no exception. From other sources it is known that the left wing (cavalry) of the Croatian-Hungarian army was commanded by the Temes Count ***Petar Perenyi****, the center was commanded by the commander-in-chief of the army, Archbishop* ***Pavao Tomori****, and the right wing by the Croatian ban (viceroy)* ***Franjo Batthyany*** *(and with him,* ***Ivan Tahy****).[4] We may thus conclude that the cavalry flag with lion in the left wing was that of Perenyi, while the flags with the patriarchal cross and Árpád bars were carried by the troops of the Croatian Ban. The Bohemian flag of the cavalry group in the centre was carried, it seems, by the troops of Pavao Tomori.*

While the cavalry flags are easily identified, it is more difficult with the infantry flags. The infantry, unlike the cavalry, was composed not only of the Croatian-Hungarian classes, but it was enhanced with papal mercenaries from Poland and Moravia (numbering some 4,000).[5]

The infantry was fewer in numbers than the cavalry – it is estimated that there were only some 10,000 soldiers[6] in the army, which totalled some 25–30,000 troops. The Hungarian historian ***Győző Somogy****, in his work on Hungarian flags* Magyar hadizászlók,[8] *made an interesting claim that the infantry flags (i.e. the flags with the patriarchal cross, the Árpád bars, the chequy field, and the silver saltire) were carried by the captains of the Croatian ban. Unfortunately, the basis of that conclusion is unknown, but it may not be entirely wrong to start the discussion in that direction. The Croatian ban brought an army of 3,000 horsemen and nearly as many foot soldiers to the camp,[9] thus making Croats a third of the Croatian-Hungarian infantry at Mohács. However, other Croatian magnates are mentioned but it is not entirely clear if they arrived together with the ban or if they were counted separately[10] (if so, then the Croatian numbers are even bigger).*

As implied, some flags could be easily identified only by their symbols. Thus the two barry flags, the flag with the patriarchal cross and one with the bars and cross may be identified as Hungarian*, while the two chequy flags as* Croatian*. The chequy flags would have been carried, beyond any doubt, by the infantry of the Croatian ban, while the Hungarian flags could have been borne by Hungarians, but also by the royal infantry and mercenaries. The red flag with the silver saltire, according to Somogy, should represent the* Erdely *(Transylvania).[11] This conclusion is based on the fact that Erdely soldiers from subsequent periods mostly used flags with saltires, however that is not enough to identify the flag. If the flags indeed belonged to the captains of the Croatian ban, why would the soldiers gathered in* ***Croatia*** *and* ***Slavonia*** *carry the flag of* ***Transylvania****, and not the flags of the kingdoms of* ***Dalmatia*** *or Slavonia? Also, the St. Andrew's cross was a very popular as military symbol in the period, and was used by many militaries, then and afterwards, from* ***Scotland*** *to* ***Poland****.[12] Thus this flag remains unidentified.*

The red flag with the straight cross looks very much like the flag of the

[9] Mesić, *Op. cit.*: 419.

[10] Od hrvatske vlastele u Mohačkoj bitci sudjelovali su senjski biskup Franjo Jožefić, knezovi Mihael Zrinski i Matija Frankapan Slunjski, senjski kapetan Grgur Orlovčić i juraj Kobasić. Dan nakon hrvatskoga bana u tabor je stigao zagrebački biskup Šimun Erdody i brat mu Petar, sa četom od 700 konjanika. *The Croatian magnates who participated the Battle of Mohács were the bishop of Senj Franjo Jožefić, dukes Mihael Zrinski and Matija Frankapan of Slunj, and the captains of Senj Grgur Orlovčić and Juraj Kobasić. The day after the Croatian ban arrived in the camp, the bishop of Zagreb Šimun Erdody and his brother Petar also arrived, with 700 cavalry troops.* Mesić, *Op. cit.*: 419.

[11] Cf. Željko Heimer, *Nacionalni identitet u vojnim zastavama u srednjem vijeku*, Hrvatski vojnik, 412, 04.01.2012.: 47, http://www.hrvatski-vojnik.hr/pdfmagazin/hv_412.pdf

[12] Richard Brzezinski, *Polish armies 1569-1696 (2)*, London, Osprey Publishing Ltd., 1987: 8.

[13] Vjekoslav Klaić, *Povijest Hrvata – Od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća, sv. 2, dio 2, Od gubitka Dalmacije do Matije Korvina (1409. – 1457.)*, Zagreb, Knjižara L. Hartman (Kugli i Deutsch), 1901: 125 – 126.

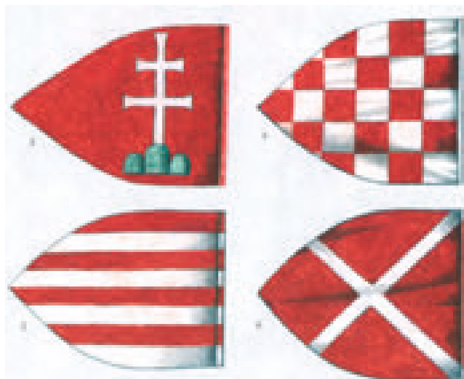
[14] Olga López Miguel, *La Collecció cartogràfica del Museu Marítim de Barcelona*, p. 95 in Drassana, 17 (2009): 94-112.
This footnote was omitted by error in the original printed issue.

ali ne i kraljevina **Dalmacije** i Slavonije? Isto tako, križ svetoga Andrije postaje veoma popularan kao vojnički simbol u tome razdoblju, te je korišten od strane mnogih vojnika, tada i kasnije, od **Škotske** do **Poljske**.[12] Ta zastava zasada ostaje neidentificirana.

Crvena zastava sa ravnim bijelim križem uvelike podsjeća na zastavu vitezova ivanovaca. **Red svetoga Ivana** nije sudjelovao u Mohačkoj bitci, ali je u sklopu hrvatske vojske bio prisutan vranski prior Ivan Tahy. Naravno, ivanovaca u Ugarskoj i Hrvatskoj tada već duže vrijeme nema u značajnijem broju, ali se ne smije smetnuti s uma srednjovjekovna organizacija hrvatsko-slavonske vojske, gdje je jedan od banderija postavljao i vranski prior pod svojom zastavom.[13] U XVI. stoljeću moć vranskog priora uvelike je opala, pa on više nije podizao banderije, ali je i dalje imao dužnost opremanja jednog dijela vojnika sa svojih posjeda pod vlastitom zastavom. Stoga nema nikakve sumnje da su zastavu s bijelim križem nosili vojnici s posjeda vranskog priorata, pod zapovjedništvom Ivana Tahyja.

Crveno-srebrnu zastavu sa zlatnim Andrijinim križem je nemoguće prepoznati bez pretraživanja drugih izvora. Jedan od njih je i *portolan* **Pietra Russoa** iz 1508. godine koji se čuva u *Museo Maritima de Barcelona*.[14] Na portolanu se iznad **Senja** nalazi kvadratna zastava okomito podijeljena na dva polja: uz koplje crveno sa zlatnim Andrijim križem, a drugo je srebrno/bijelo. Radi se najranijem prikazu te zastave na portolanima. Problem kod ovakvih izvora, portolana i pomorskih mapa, je taj što su se često kopirali na temelju starijih predložaka, pa tako i zastave na njima – čak i ovdje imamo jedan takav primjer, gdje nalazimo zastavu **Anžuvinaca** na dalmatinskoj obali, što je nesumnjivo preuzeto iz starijih portolana. Međutim, uzimajući u obzir izmjenu napravljenu kod senjske zastave (u odnosu na druge portolane, gdje se nalazi zastava **Frankapana** ili neka od njezinih inačica), kao i činjenicu da se na kasnijim prikazima iz drugih portolana iznad Senja nalazi frankapanska zastava te uspoređujući je sa ovim našim prikazom Mohačke bitke, nije teško zaključiti da je prikaz senjske zastave sa tog portolana suvremen. U Mohačkome boju sudjelovao je i tadašnji senjski kapetan **Grgur Orlovčić**, koji je i ondje poginuo, te je zastava pripadala njegovim vojnicima.

Crveno-bijela zastava sa bijelim križem zasada se ne može prepoznati, ali se može, na temelju križa, pretpostaviti kako je pripadala vojnicima nekog od ondje prisutnih biskupa.

Zastave kapetana hrv. bana - rekonstrukcija.
Flags of captians of Croatian ban- reconstruction.

Knights of St. John *(Hospitallers). The order of St. John did not fight at Mohács, but the prior of Vrana, Ivan Tahy, was present in the Croatian army. Of course, during this period there was no significant Hospitaller presence in Croatia and Hungary for quite some time, but one should bear in mind the medieval organization of the Croatian-Slavonian army, where one* banderium *(royal retinue) was equipped by the prior of the Vrana monastery under his own flag.[13] In the 16th c. the Vrana prior's power was already much decreased, so he would not raise full units, but he was still due to equip some soldiers from his estates under own flag. Therefore there is no doubt that the white cross flag was that of soldiers of the Vrana Priorate commanded by Tahy.*

The red-white flag with the golden saltire may not be recognized without consulting other sources. One such source is the Pietro Russo portolano *of 1508, preserved in* Barcelona's maritime museum.*[14] There a square flag is set above* ***Senj****, vertically divided in two fields, the hoist half red with a golden saltire and the fly half pure white. This is the oldest known depiction of that flag in portolanos. A problem with such sources, portolanos and navigational maps, is that they were often copied from older templates, including the flags – and in this one we have such an example, finding the* ***Anjou*** *flag on the Dalmatian coast, no doubt copied from older portolanos. However, considering the change that was made in the flags of Senj (in comparison with older portolanos that depict there the flag of* ***Frankapan*** *or some of its variations), and the fact that later depictions in other portolanos put the Frankapan flag over Senj, and comparing it with our Mohács illustration, it is not far-fetched to conclude that that Senj flag depiction was contemporary. The Senj captain* ***Grgur Orlović*** *participated and died in the Battle of Mohács, and the flag would have belonged to his soldiers.*

The red-white flag with the white cross may be unidentified so far, but it may be assumed, based on the cross there, that it belonged to the soldiers of one of the bishops of the day.

Flag Origins

Once the flags' affiliations are determined, the question arises about their origins. Were the flags specifically manufactured for that war, or were they older, carried in previous battles? Also, it is no less interesting to determine what they were meant to represent – kingdoms, kings, bans, or military units. Recently, Croatian 16th century vexillological heritage has apparently received more attention, so the Hungarian historian ***Géza Pálffy*** *has published several papers on the topic.[15] The flags he researched there are kingdom flags, representing individual kingdoms, in contrast to royal flags. A kingdom flag is a state symbol and would regularly include the coat of arms of the kingdom, while a royal flag would represent the king himself. While a king's flag might include the coats of arms of his kingdom, it would have his personal arms and possibly some other emblems. The chequy field had appeared as the emblem of the kingdom since the period of Emperor and King* ***Maximilian I of Habsburg****,[16] and flags bearing it were present at installation ceremonies of bans and King* ***Louis II Jagiellon****.[17]*

The chequy flags at the Battle of Mohács would not have been kingdom flags. If so, a single one would have sufficed. This would also pose the question of why the flags excluded symbols of the other kingdom joined to Croatia – Dalmatia and Slavonia (especially considering that the majority of the ban's soldiers came from Slavonia). That these were flags of a ban is negated by the fact that they were not carried by one of the units led directly by the ban, and again that there are multiple examples, not a single flag. The chequy flags may indeed be military, that is, made for the needs of the troops and the units themselves. If such a premise is accepted, it immediately poses the further question of whether they were regular, traditional flags of the ban's units. The same may be stated for the Hungarian infantry flags – most certainly they were not kingdom flags. Since this is the oldest source to show the Croatian chequy flag in military use, we may not even speculate if the flags were older or made particularly for that very war. The flag of the prior of Vrana bears emblems of the Hospitallers and there is no doubt that it could be from a previous period. The flag of the captain of Senj is also known from an older source (although

Johann Schreier: Bitka na Mohačkom polju 1526.
Ehrenspiegel des Hauses Österreich (Buch VII). Augsburg, 1559. Bayerische Staatsbibliothek

Podrijetlo zastava

Sada kada je određena pripadnost zastava, postavlja se pitanje o njihovom podrijetlu. Radi li se o zastavama posebno izrađenima za tu prigodu, tj. za taj rat, ili pak o zastavama starijeg datuma, koje su nosili vojnici u prethodnim ratovima. Također, ništa manje nije važno ni pitanje da li se radi o kraljevinskim, kraljevskim, banskim ili pak vojničkim zastavama. U posljednje vrijeme hrvatska veksilološka baština iz XVI. stoljeća, izgleda, zaokuplja sve veći interes, pa je tako i mađarski povjesničar **Géza Pálffy** izdao nekoliko radova na tu temu.[15] Ondje obrađene zastave pripadaju kraljevinskima, tj. predstavljale su određenu kraljevinu. Razlika između kraljevinske i kraljevske zastave je ta što je kraljevinska predstavljala državni simbol i gotovo uvijek je nosila na sebi grb kraljevstva, dok je kraljevska zastava predstavljala samoga kralja, te je mogla nositi grb kraljevina, ali i osobni grb kralja, pa čak i nešto treće. Šahirane zastave se pojavljuju kao simbol kraljevine još od vremena cara i kralja **Maksimilijana I. Habsburgovca**,[16] a prisutne su i na ustoličenjima banova i kralja **Ludovika II. Jagelovića**.[17] Šahirane zastave na mohačkome polju ne predstavljaju kraljevinske zastave. Kad bi se radilo o kraljevinskim zastavama, dovoljna bi bila samo jedna, a i nije jasno zašto onda nisu nošene i zastave ostalih Hrvatskoj pridruženih kraljevina; Dalmacije i Slavonije (pogotovo ako se uzme u obzir da je većina banskih vojnika dolazila iz Slavonije). Da se možda radi o banskim zastavama negira činjenica kako te zastave nisu nošene od postrojbi pod vodstvom samoga bana, kao i to da se radi o više njih, a ne o jednoj. Šahirane bi zastave uistinu mogle biti vojničke, tj. napravljene za potrebe samih vojnika, odnosno postrojbi. Kad bi se prihvatila takva pretpostavka, nametnulo bi se odmah pitanje radi li se o redovnoj, tradicionalnoj zastavi banskih postrojbi? Isto se može reći i za ugarske pješačke zastave – sasvim sigurno se ne radi o kraljevinskim zastavama. Kako nam je ovo najraniji izvor koji prikazuje hrvatske šahirane zastave u vojnoj ulozi, ne možemo čak ni nagađati radi li se o starijim ili zastavama napravljenim baš za taj rat. Zastava vranskog priora na sebi nosi grb vitezova ivanovaca i nema sumnje da se radi o zastavi iz starijeg razdoblja. Zastava senjskog kapetana poznata je sa starijeg izvora (iako, doduše, nešto izmijenjena), te otpada pretpostavka kako se radi o zastavi napravljenoj netom prije Mohačke bitke. Zanimljivo je ovdje napomenuti da su i visoki vojni časnici kraljevstva, ne samo magnati, dobivali zastave prilikom stupanja u službu. Tako je **Stjepan Bathory** 1510. godine, kad je postao nadkapetanom donjeg dijela kraljevine, dobio zastavu.[18] Nije li možda tako i Grgur Orlovčić dobio ovu zastavu, kad je 1521. godine postao senjskim kapetanom? Zastave konjanika su najvjerojatnije napravljene baš za taj rat. To možemo zaključiti na primjeru bana Franje Batthyanyja – njegovi konjanici ne nose ni bansku zastavu, ni kraljevinske zastave njegovih banata, pa čak ni njegov osobni stijeg (prikaz raspetog Krista na križu, sa njegovog nadgrobnog spomenika), već zastave sa ugarskim simbolima. Kako je proglašen zapovjednikom desnog krila, najvjerojatnije je istodobno dobio i od kralja nove zastave, koje je morao razviti na desnome krilu.

Umjesto zaključka

Schreierov prikaz Mohačke bitke predstavlja izvor velikog značenja za hrvatske veksilologe, ali i ostale povjesničare. Nažalost, kako je ovaj izvor jedinstven sam po sebi, on donosi možda više pitanja nego odgovora. Ali u tome i jest čar povijesti – istraživanje. Svakako će zanimljivo biti vidjeti daljnje rasprave vezane uz ovaj izvor. ■

differing slightly in its details), and the thesis that these flags were made immediately before to the Battle of Mohács can be rejected.

It may be interesting to mention here that not only magnates but high military officers of the kingdom would receive a flag when taking office. Thus ***Stjepan Bathory****, when becoming high captain of the lower part of the kingdom in 1510, received a flag.*[18] *Could it not be similar that Grgur Orlović received such flag when he became captain of Senj in 1521? The cavalry flags may, quite probably, have been made for that particular war. We may conclude that in the case of Ban Franjo Batthyany – his horsemen are carrying neither his ban's flag nor the kingdom flags of his bannates, nor even his personal flag (a depiction of the crucified Christ, as seen on his gravestone), but are rather based on Hungarian symbols. As Batthyany was made commander of the right wing, the king probably gave him new flags to unfurl at the right wing at the same time.*

Instead of a Conclusion

Schreier's illustration of the Battle of Mohács is a source of great importance not only for Croatian vexillologists, but other historians as well. Unfortunately, as this source is unique, it produces more questions than answers. However, that is the charm of history –research. It shall certainly be interesting to see further discussions on this topic. ■

[15] *E. g.* Géza Pálffy, *Najstariji prikazi hrvatskih zastava iz 16. i 17. stoljeća. Jedinstveni izvori za proučavanje povijesti hrvatskih državnih i nacionalnih simbola*, in: Marija Karbić et al. (ed.), *Ascendere Historiam – Zbornik u čast Milana Kruheka*, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2014: 327 – 346.

[16] *Ibid.*: 330.

[17] *Ibid.*: 330 – 331.

[18] *Ibid.*: 331.

[19] Zahvaljujem Dr. Manueli Schmöger za pomoć pri kontaktiranju BSB i ishođenju digitaliziranog prikaza bitke i prava na njezinu reprodukciju. *Thanks to Dr Manuela Schmöger for assistance in contacting the BSB and obtaining the digitized illustration and right to reproduce it.*

Ante Grubišić

Stare zastave u Muzeju Slavonije

Old Flags in the Museum of Slavonia

Zastava Hrvatskog pjevačkog društva *Lipa* iz Osijeka, 1901.

The flag of the Croatian Singing Society* Lipa *from Osijek, 1901.

Nastavak sa str. 1.

Zbirka zastava **Muzeja Slavonije Osijek** (MSO) upisana je 2012. u *Registar pokretnih spomenika kulture* i ima svojstvo kulturnog dobra. Među najvažnijim predmetima u Zbirci treba izdvojiti 33 zastave, 27 zastavnih vrpci, te dvije lente društava, a tu su i mnogobrojna vrijedna zastavna koplja sa pribijenim spomen čavlima.

Zastave se u Muzeju Slavonije sakupljaju još od kraja XIX. stoljeća, no većina ih je dospjela u Muzej između dva svjetska rata i neposredno nakon Drugog svjetskog rata. Cehovi su npr. svoje zastave čuvali mahom u župnim crkvama u **Tvrđi**, **Gornjem gradu** i **Donjem gradu** i to pored oltara o kojima su se brinuli, te se one u izvorima spominju kao dio "svetog namještaja". S tih mjesta u Muzej 1930-tih stiže nekoliko zastava zahvaljujući zalaganju **Arheološkog kluba "Mursa"** i dobroti tadašnjih župnika. Poslije Drugog svjetskog rata najviše je pojedinačnih donacija građana koji poklanjaju zastave udruga kojih su nekadašnji članovi.

Continued from p. 1.

In 2012 the **Museum of Slavonia in Osijek** *(MSO) flag collection was inscribed in the national* Register of Movable Cultural Monuments *as a cultural treasure of Croatia. Among the most important artefacts in the collection are 33 flags, 27 streamers, and two sashes, as well as a number of spears with memorial nails attached.*

Flags have been collected by the Museum of Slavonia since the end of the 19th century; however the majority reached the museum in the years before or immediately following the Second World War. For example, guilds traditionally preserved their flags mostly in the parish churches of **Tvrđa** *(Citadel),* **Gornji Grad** *(Upper Town), and* **Donji Grad** *(Lower Town) – three separate municipalities in 1786. Kept alongside the altars maintained by the guilds, the flags are mentioned in sources as part of the* sacred furniture*. From those locations some flags came to the Museum in the 1930s due to the efforts of the* **Mursa *Archaeological Club***

Detalj sa zastave osječkog pekarskog ceha iz 1800.

Detail from the Osijek Bakers Guild flag of 1800.

Cehovske zastave u Zbirci zastava Muzeja Slavonije čine nešto veću cjelinu koja se sastoji od 11 zastava i jedne slike s cehovske zastave. Sve se odnose na osječke cehove ili društva proizašla iz njih. Izrađene su iz plemenitog materijala, uglavnom svilenog damasta ili brokata, ukrašene pozamanterijom i bogato izvezene. Zastavna polja su obostrano ukrašena likovnim prikazima svetaca zaštitnika, grbovima, amblemima. Često je izvezen hrvatski, njemački ili latinski tekst molitve, naziva ceha ili godina izrade.

Prve podatke o udruživanju obrtnika u cehove za grad **Osijek** imamo tek iz vremena nakon oslobađanja ovih krajeva od **Turaka** 1687. nakon kojeg s vojskom dolaze brojni obrtnici iz **Austrije**, **Njemačke**, **Italije** i **Mađarske**. Za izgradnju tvrđave bio je potreban veliki broj majstora građevinskih struka, a uz ove struke razvijaju se i brojni drugi obrti. U razdoblju od 1693. do 1703. u Osijeku nalazimo 32 razna obrta. Čitave ulice tada dobivaju imena po obrtima (Vodeničarska, Ciglarska ulica...) Obnova cehovskih udruga u ovom dijelu Hrvatske najprije je započela u Osijeku. Posebni privilegiji, izdani od lokalne vlasti ili vladara, osiguravali su cehovima monopol na proizvodnju i prodaju obrtničkih proizvoda, te regulaciju cijena. Sredinom XVIII. stoljeća u Osijeku

and the kindness of pastors. After World War II they were mostly donated by individual citizens, who donated the flags of the associations to which they had belonged.

The guild flags in the flag collection of the Museum of Slavonia form a slightly larger group of 11 flags and a painting from a guild flag. They all belonged to guilds from Osijek or to associations that emerged from guilds. They were produced of fine materials, mostly of silk damask or brocade, ornamented with fringe and tassels and richly embroidered. The flags' fields are painted on both sides, depicting patron saints, coats of arms, and emblems. A text of prayers, guild name, or production year in Croatian, German, or Latin was often embroidered.

The formation of artisan guilds in Osijek is documented in the period after the liberation of these regions from ***Ottomans*** *in 1687, when many craftsmen arrived from* ***Austria****,* ***Germany****,* ***Italy****, and* ***Hungary****. Erection of the new fortress required a large number of masters of the building professions, and alongside them many other professions naturally developed – between 1693 and 1703 Osijek counted 32 various craft trades. Entire streets were named for them (Millers, Brickmakers Street…) The restoration of guilds in this part of Croatia started in Osijek. Special privileges, granted by local authorities or the ruler, regulated prices and ensured the guilds a monopoly to produce and sell craft products. In the mid-18th century there were 22 guilds in Osijek. Apprentices and journeymen moved there from all of continental Croatia, southern Hungary, and Austria. But eventually the traditional manufacturing guilds could not cope with the flourishing 19th-century industry, and the legal abolition of guilds was proclaimed in 1872, when 23 guilds existed in Osijek.*

The most important external characteristic of a guild was its flag, under which the guild members participated in ecclesiastical processions, festive occasions, and funerals. The consecration of a guild flag was a first order event and would customarily have been performed in Osijek in front of ***St. Michael's*** *Church in Tvrđa. The tradition was so well-rooted and strong that when in 1781 Emperor* ***Joseph II****'s decree was read in the county assembly, prohibiting guilds from carrying flags in processions and abolishing monastery income from such events, nobody bothered to obey it.*

The oldest guild flag in the museum is of the ***bakers' guild****, dating from 1800, although sources mention various*

postoje 22 ceha. Na izučavanje zanata dolazili su šegrti i kalfe iz cijele kontinentalne Hrvatske, južne Mađarske i Austrije. Kako se tradicionalni način proizvodnje u cehovima nije u XIX. stoljeću mogao nositi sa zahuktalom industrijskom proizvodnjom dolazi do zakonskog ukidanja cehova 1872. godine kada je u Osijeku postojalo 23 ceha.

Najvažnije vanjsko obilježje ceha bila je zastava pod kojom članovi ceha sudjeluju u crkvenim procesijama, svečanim prigodama i sprovodima. Posveta cehovske zastave obavljala se u Osijeku obično ispred crkve **sv. Mihovila** u Tvrđi i bila je društveni događaj prvoga reda kojemu je prisustvovalo mnoštvo građana. Ova tradicija bila je vrlo ukorijenjena i jaka, pa kada je 1781. godine u županijskoj skupštini pročitan dekret cara **Josipa II.** o zabrani nošenja zastava cehova na procesijama i ukidanju prihoda samostanima od njih toga se nitko nije pridržavao.

Najstarija cehovska zastava u Muzeju je ona **osječkog pekarskog ceha** iz 1800., premda se u izvorima na nekoliko mjesta spominju cehovske zastave iz ranijeg razdoblja. Tako npr. u kanonskim vizitacijama Osijeka iz 1732., 1754. i 1761. (U ljetopisu franjevačkog samostana stoji da su **zidari** 7. lipnja 1768., na blagdan Tijelova, prvi put izložili svoju zastavu, ali da je nisu nosili u procesiji bojeći se kiše.) Iz *Reda misa za cehove tijekom 1800.*, koji je zapisao tvrđavski župnik **Antun Josip Turković**, vidljivo je kako većina cehova ondje održava mise na dane svojih svetaca zaštitnika, te da neki kalfe (krznarski i čizmarski) imaju svoje zasebne pjevane mise. Po svemu sudeći kroz XVIII. stoljeće u upotrebi je bilo zastava koliko i cehova – dvadesetak, ali ni jedna iz tog razdoblja nije sačuvana.

Za vrijeme postojanja cehova one su često bile u upotrebi: nošene na svečanostima, procesijama, sprovodima, pa je vremenom dolazilo do njihova oštećenja i propadanja. Iz sačuvanih blagajničkih knjiga i računa cehova saznajemo da se vodila briga o stanju zastava; davane su na popravak ili se skupljao novac za izradu novih zastava. Popis inventara jednoga društva navodi i navlake za zastavu kada se ne koristi. U literaturi nema sustavnijeg pregleda povijesti osječkih cehova, a o cehovskim zastavama nema ništa. Pripisivanje pet najstarijih zastava cehova, jedne zastave društva i slike sa zastave određenom cehu je otežano jer na sebi nemaju natpise o pripadnosti cehu, te se oslanjamo na likovne prikaze svetaca i ambleme, a za ostalo na posredne izvore i to uglavnom na red misa za cehove iz 1800.

Za novije zastave društava može se naći ponešto o posvetama i drugim događajima u *Hrvatskom listu* koji je izlazio u to vrijeme u Osijeku. Autorstvo slika na zastavama bez signature teško je odrediti jer u Osijeku u XIX. i XX. stoljeću djeluje puno domaćih slikara i veći broj putujućih, za koje se na jednom mjestu kaže da idu od vrata do vrata. Putujući slikari davali su dosta oglasa u osječkim novinama, a čak su ih preporučivali i župnici s oltara. Samo 4 zastave su signirane. Od toga, značajniji je rad sa zastave pekara koju je oslikao jedan od prvih poznatih osječkih slikara **Josip Schriher** i koja ima veću likovno-umjetničku vrijednost. Treba spomenuti zastavu udruženih **mlinara** jer je nacrt napravio **Ivan Roch**, poznati osječki slikar i grafičar, te zastavu osječkog **Društva zidara, tesara i crijepopokrivača** jer ju je oslikao zanatlija, slikar amater – **Josip Buger**. Jedna njegova slika s prikazom Zrinskih i Frankapana nalazi se u *Muzeju likovnih umjetnosti* u Osijeku.

Svaka stara zastava krije podužu priču iza sebe, pa zbog ograničenosti prostora, obrađenosti i značaja možemo iznijeti tek jednu od vrjednijih – osječke gimnazijske zastave, najstarije sačuvane školske zastave u Hrvatskoj. No, o njoj više u idućem broju. ■

*previous flags, such as in the canonical visitations of Osijek in 1732, 1754, and 1761. (In the annals of the Franciscan monastery report that on 7 July 1768, on the Feast of Corpus Christi, the **masons** first displayed their flag, but they would not carry it in the procession, fearing rain.) In the* Order of Masses for Guilds of 1800*, written by Tvrđa's parish priest, **Antun Josip Turković**, it is obvious that majority of guilds held masses on their patron saints' days, while some journeymen (furriers and bootmakers) had their particular sung masses. It is likely that during the 18th century there were as many flags in use as there were guilds – almost two dozen, but none is preserved.*

During the guilds' existence the flags were used often – carried in festivities, processions, funerals – and over time they would have been damaged and decayed. From the preserved pursebearers' books and guild accounts we see that the flags were cared for: repairs were ordered or money would be collected to manufacture new flags. One society's inventory list also mentions cases to cover flags when not in use. There is no systematic review of the history of Osijek's guilds in the literature, and not a word on guild flags. Attribution of the five oldest guild flags, a society flag, and a painting from a flag to particular guild is complicated, as they do not include any inscription telling which guild who owned them, so one must rely on the depiction of saints and emblems, and on indirect sources (primarily the Order of Masses for Guilds of 1800).

For newer society flags, one may find information on consecrations and other events in the Hrvatski list *issued during that period in Osijek. The authorship of unsigned painted flags is difficult to determine since in the 19th and 20th century a number of domestic and traveling painters worked in Osijek. The traveling painters, described as "they go from doors to doors", frequently placed ads in the Osijek newspapers, and they would have been recommended by pastors from the altars. Only four flags have signatures. Among them the most important is the bakers' flag, painted by one of the earliest known Osijek painters, **Josip Schriher**, and having considerable artistic value. Worthy of mention are the **associated millers'** flag, drawn by **Ivan Roch**, a famous Osijek painter and graphic artist, and the flag of the **Society of Masons, Carpenters, and Thatchers** of Osijek, painted by the amateur artisan painter, **Josip Buger**. Another painting of his depicting Zrinskis and Frankapans is in the Osijek Art Museum.*

Each old flag hides a longer story, but due to limited space, we may provide just one – the story of the Osijek Gymnasium flag, the oldest preserved school flag in Croatia. However, more on it in the next issue. ■

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske objavilo je 30. lipnja 2015. „Javni poziv za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti u 2015. godini". Na temelju prijavnice HGZD-a, našeg sveukupnog djelovanja, kvalitete i kontinuiteta, časopisu *Grb i zastava* odobrena je Odlukom Ministra od 26. listopada 2015., među 195 časopisa, skromna, ali nama itekako značajna financijska potpora u kategoriji **časopisa za popularizaciju znanosti**. Zahvaljujemo i trudit ćemo se još i više opravdati ukazano povjerenje.

The ***Ministry of Science, Education, and Sports of the Republic of Croatia*** *published a "Public Call for Financial Support for Scientific Journals and Journals for Popularization of Science" on 30 June 2015. HGZD applied on behalf of* Grb i Zastava*, and based on our overall activities, quality, and continuity, by ministerial decision on 26 October 2015 we were granted a financial award. It was modest, but for us very consequential, in the category of journals for popularization of science – from among total 195 journals which were awarded. We are grateful and we shall continue to try to justify the faith entrusted in us.*

Marko Vitez

Heraldika na hrvatskim prigodnim poštanskim žigovima od 2010. do 2014.

Heraldry on Croatian Commemorative Postmarks from 2010 to 2014

Sakupljanje omotnica s prigodnim poštanskim žigovima samo je jedna od mnogobrojnih mogućnosti kojom se filatelist može baviti. Prigodni poštanski žigovi razlikuju se od uobičajenih „svakodnevnih" poštanskih žigova po tome što se oni upotrebljavaju prigodom obilježavanja nekog kulturnog, povijesnog, sportskog ili političkog događaja i obljetnica. Oni se koriste samo u jednom određenom poštanskom uredu i to određenog dana, a oblik može biti različit (ne mora nužno biti okruglog oblika) što opet ovisi o dizajneru žiga. Ujedno se, uz njih, izdaju i prigodne omotnice (koverte) ili dopisnice na kojima su marke poništene prigodnim žigom. S druge strane, postoje i prigodni žigovi prvog dana kojima se poništavaju poštanske marke na prvi dan njihovog izdanja i puštanja u redovni poštanski promet.

Pojava grbova ili nekih pojedinih simbola iz samih grbova na prigodnim poštanskim žigovima nije rijetkost. **Hrvatska pošta** je u razdoblju od 2010. do 2014. godine izdala 689 prigodnih žigova (uključujući i žigove prvog dana), od čega su na 35 žigova stavljeni cijeli grbovi ili neki njihovi pojedini dijelovi, ne računajući pri tome simbole/znakove nogometnih klubova, organizacija ili društava za koje se generalno tvrdi da su grbovi. Kada pak govorimo o grbovima, najčešće su u pitanju grbovi jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS), uz pojedine iznimke grbova biskupija (primjerice, novoosnovanih biskupija u **Bjelovaru** i **Sisku** 2010. godine) i plemićkih obitelji (primjerice, **Zrinskih** i **Frankapana** povodom znanstvenog skupa u **Čakovcu** 2010. godine). Autori žigova u pravilu opravdano stavljaju grbove JLS na žigove povodom obljetnice prvog spomena naselja, dana JLS ili prigodom njihova pravnog osnivanja. Na taj su se način u filateliji heraldički prikazale **Osječko-baranjska** županija, gradovi: **Beli Manastir**, **Vrbovec**, **Prelog**, **Lepoglava** (uz dodatak grba slovenske općine Litija povodom bratimljenja), **Crikvenica** (uz novodizajnirani logotip), općina **Dubrava** itd. Najaktivnija općina na tom području je **Fažana** koja je u promatranom razdoblju čak četiri puta na žigove stavila cijeli grb ili element amfore (povodom obljetnice osnivanja ribolovnog društva, turističke zajednice, nastanka općine i prvog spomena naselja). Ipak, kod pojedinih su se likovnih rješenja potkrale greške. Tako je u prosincu 2013. godine u **Zadru**, povodom dvadesetog šahovskog turnira, u sredinu žiga postavljena

Collecting envelopes with commemorative postmarks is only one among many possible specialties a philatelist may choose. Commemorative postmarks differ from the regular "daily" ones – they are used for occasions marking some cultural, historical, sports, or political event or anniversary. They are used only in a particular post office on specific day, and their shape may vary (they are not necessary circular) depending on the designer. Usual, they are accompanied by commemorative envelopes or postcards, franked with stamps cancelled with the commemorative postmark. On the other hand, commemorative first-day-of-issue postmarks are used to cancel stamps on their first day of regular postal circulation.

The appearance of coats of arms or their elements in commemorative postmarks is not rare. From 2010 to 2014 ***Croatian Post*** *issued 689 commemorative postmarks (including first day postmarks), and 35 depict complete coats of arms or their elements (not counting symbols and emblems of football clubs, and other organizations and societies, which nevertheless claim their emblems are "coats of arms"). The arms depicted are mostly those of units of local self-government (ULS), with some examples of diocesan arms (e.g. the newly-established dioceses in* ***Bjelovar*** *and* ***Sisak*** *in 2010) and noble families (e.g.* ***Zrinski*** *and* ***Frankapan*** *on the occasion of a scientific conference in* ***Čakovec*** *in 2010). The designers generally include the arms of ULS on postmarks commemorating anniversaries of the first mention of settlement in documents, on the ULS day, or when they are legally established. This is the case of the philatelic appearance of heraldic symbols of the county of* ***Osijek-Baranja****; the cities of* ***Beli Manastir****,* ***Vrbovec****,* ***Prelog****,* ***Lepoglava*** *(also showing the arms of Slovenian municipality of Litija, on the occasion of their friendship treaty), and* ***Crkivenica*** *(with a newly-designed logo); the community of* ***Dubrava****; etc. The most prolific community in this regard seems to be* ***Fažana****, having its arms or its emblem, the amphora, shown in four postmarks (the establishment of the fishing society,*

[1] Hrvatska pošta, http://www.posta.hr/filatelija (posjet 21.3.2015); Filatelistička enciklopedija, http://www.filatelija.net/enciklopedija.html (posjet 21.3.2015).

[2] Broj prigodnih poštanskih žigova dobiven je temeljem web kataloga Hrvatske pošte. Ipak, postoji mogućnost da katalog nije cjelovit; on sadrži popis žigova od 2003. godine. Ostale je žigove moguće vidjeti u različitim katalozima poštanskih maraka čiji izdavač nije HP (korespondencija s HP).
The number of postmarks is based on the Croatia Post web catalogue. It may be that the catalogue is not comprehensive; it includes postmarks since 2003. Other postmarks are shown in various philatelic catalogues issued by other subjects. (Correspondence with Croatian Post).

Izvori i literatura:
- Glasnik Hrvatskog filatelističkog saveza, Zagreb, 2010.-2014.
- Web katalog Hrvatske pošte, http://www.posta.hr/filatelija/potanski-igovi/pretraga-5270 (posjet 21.3.2015).

šahovska ploča s prikazom svetog Krševena iz grba koji je grad koristio u (prije)ratnom razdoblju. Također, u **Prelogu** je 2012. godine za vrijeme filatelističkog seminara izdan žig na kojem se nalazi element kule iz grba kojoj fale pojedini elementi, no autoru se ne smije zamjeriti na toj greški ima li se na umu da su poštanski žigovi promjera do maksimalno 30 milimetara. Ipak, najbolje osmišljeni primjer korelacije filatelije i heraldike je žig koji je u rujnu 2012. godine izdan povodom devedeset godina upotrebe grba grada **Vinkovaca**.

Od ostalih prepoznatljivih simbola na žigovima koje ne možemo staviti u grbove zasigurno su oni koji pripadaju u područje sporta i međunarodnih organizacija. Tako je iz područja sporta neizbježan znak **Olimpijskih igara** (Vancouver 2010. i Sochi 2014.) i **Hrvatskog olimpijskog odbora**. U kategoriji sporta dominira nogomet. 2011. godine obilježena je stota godišnjica postojanja **HNK Hajduk** (sa čak dva znaka kluba!) i **1. HŠK Građanskog**, da bi godinu dana kasnije prigodno obilježili također stotu godišnjicu postojanja **Hrvatskog nogometnog saveza** i **RNK Split**. **Dinamovo** je pak sudjelovanje u Ligi prvaka popraćeno s prigodnim žigovima na sam dan utakmica protiv **Reala** i **Lyona** (zajedno i s njihovim znamenjima). Na području se međunarodnih organizacija ističe **NATO** i **EU**. Tako je prigodom ulaska Hrvatske u EU 1. srpnja 2013. godine izdano ukupno četrnaest žigova na isto toliko različitih poštanskih ureda diljem Hrvatske na kojima je glavni motiv bilo, naravno, dvanaest zvijezda. ■

the tourist board, the community, and its anniversary). In some designs one may find heraldic errors. In December, 2013, on the occasion of its 20th chess tournament, ***Zadar*** *showed in the centre of the postmark within a chessboard a depiction of St. Grisogono from the city's previous coat of arms used in the pre-war era. Also, in* ***Prelog*** *in 2012, a postmark was created for the philatelist seminar with elements of its tower lacking some details (however, the designer should not be blamed too much, considering that the marks are only about 30 mm in diameter). Probably the best-designed example of correlation of philately and heraldry is the postmark issued in September 2012 for the 90th anniversary of* ***Vinkovci****'s coat of arms.*

The best-known symbols used on postmarks, besides heraldic arms, are certainly those of sports and international organizations. So an inevitable sports emblem is the ***Olympic rings*** *(Vancouver 2010, Sochi 2014) as is that of the* ***Croatian Olympic Committee****. But football dominates this area. 2011 celebrated the centennials of Croatian FC* ***Hajduk*** *(a postmark showed both its emblems!) and the 1st Croatian Sports Club* ***Građanski****, and the following year of the Croatian Football Association and Workers' FC* ***Split****. The participation of FC* ***Dinamo*** *in the Champions League was followed by commemorative postmarks on the days it played against* ***Real*** *and* ***Lyon*** *(together with their emblems). Among international organizations,* ***NATO*** *and* ***EU*** *are most prominent – for the admission of Croatia to the EU on 1 July 2013 no fewer than fourteen postmarks in as many post offices all around Croatia were issued, featuring, of course, the EU's twelve stars.* ■

Lexicon of Croatian Heraldry – Croatian Heraldists (8): Josip Buturac (1905 – 1993)

Cont. from p. 4.

The Latin Paleography *(scripta for students, 1960), he co-authored with* ***Stjepan Bačić*** *the manual* From the History of Written Documents *(Zagreb: Croatian Archive, 1966) with a separate chapter on* Diplomas or Charters, *and within it a part on* Coats of Arms on Shields and Seals. *In mimeograph form he issued a handbook on auxiliary history sciences entitled* Diplomatics *(published and distributed as a cyclostyle manuscript by students of an archival science course in Zagreb 1968) and under the alternative title* Repetitorium of Diplomatics, Heraldry, Sphragistics, and Genealogy *where an entire chapter is devoted to heraldry (pp. 34-38). He regularly gave lectures in diplomatics with chronology, heraldry, sphragistics, and genealogy for professional development of archivists in archival science courses at the Croatian Archive. He also gave lectures at courses at the* ***History Institute*** *of the Yugoslav Academy of Sci. and Arts (today the Department for History Sci. of the History and Social Sci. Institute of the Croatian Academy of Sci. and Arts) in Zagreb.*

Josip Butarac, honorary canon of the Cathedral Chapter of Zagreb, died in ***Lovrečina Grad*** *on 5 October 1993. He received well-deserved public acknowledgment and awards only at the end of his life and posthumously (honorary citizen of* ***Križevci****, life work award of the* ***City of Požega****, etc.). On 13 November 1998 a round table on* "Dr. Josip Buturac – Life and Work" *was held in Požega, organized by the* ***Požega and Slavonia County****, the* ***Požega Department*** *of the* ***State Archive in Slavonski Brod****, and the Požega chapter of the* ***Society for Croatian History****, and the City Museum of Požega held an exhibition* "Life and Work of Dr. Josip Buturac (1905 – 1993)" *in 2008. His rich manuscript heritage is today preserved in several collections (the* ***Croatian State Archive*** *in Zagreb, the* ***Chapter Archive*** *in Zagreb, the Franciscan Monastery in Požega, the Požega Department of the State Archive in Slavonski Brod, and privately owned by his brother Lojz Buturac in Sisak).* ■

Željko Heimer

9. redovita godišnja Skupština HGZD-a

Društvo je održalo svoju **Devetu redovitu godišnju Skupštinu** elektroničkim zasjedanjem. Skupština je inicirana slanjem poziva 11. srpnja 2015. elektroničkom poštom na adrese članova prema elektroničkim adresama u Popisu članstva HGZD-a, a **elektroničko zasjedanje** Skupštine trajalo je sedam dana, tj. do 18. srpnja 2015. Zapisnik ovakvog elektroničkog zasjedanja skupštine vodi se i arhivira na isti način kao i kad Skupština zasjeda na tradicionalan način.

Po prihvaćenom dnevnom redu predsjednik je podnio **Izvješće o radu** u 2014. zajedno s **Financijskim izvještajem** te predložio **Plan rada za 2015.** koji su dostavljeni članovima u pisanom obliku zajedno s pozivom. Isto tako je dostavljen i prijedlog statutarnih promjena, koji je bio i glavni razlog za žurno i elektroničko sazivanje Skupštine. Naime neke promjene važećeg Zakona o udrugama zahtijevale su promjene pojedinih statutarnih odredbi, a pri tome su određeni rokovi udrugama za provođenje tih promjena.

Statut HGZD-a je već uglavnom odgovarao novim zakonskim propisima, stoga je ovo bila i dobra prilika „ispeglati" neke pojedinosti. Tako je i formalno promijenjen naziv Društva na engleskom jeziku (u originalnom tekstu Statuta iz 2006. nedostajao je nastavak *-al* u riječi *Vexillological*), te je detaljnije opisan administrativni pečat u skladu s izvedenim stanjem. Članak koji opisuje rad Skupštine dopunjen je eksplicitno mogućnošću njezinog elektroničkog zasjedanja, a kao najvažnija dopuna uvjetovana zakonom uvedena je dužnost likvidatora, kojeg imenuje i opoziva Skupština.

Izvješća, Plan rada te statutarne promjene usvojene su jednoglasno elektroničkim glasovanjem, a Predsjednik je potom u zakonskom roku poduzeo radnje potrebne za provedbu registracije promjena – pripremio je pročišćeni tekst Statuta te uz potrebnu dokumentaciju predao zahtjev **Uredu za udruge Grada Zagreba** kao nadležnom tijelu.

Statutarne promjene postaju punovažne po izdavanju rješenja o upisu u *Registar udruga Republike Hrvatske*. Do objave ovog broja GiZ takvo rješenje još nije zaprimljeno, no to i nije čudno, s obzirom da Ured mora obraditi slične zahtjeve stotina drugih udruga koje su morale proći sličnu proceduru. ■

The 9th Regular Annual HGZD Assembly

*The Association held its **9th Regular Annual Assembly** in an electronic session. The Assembly was initiated on 11 July 2015 by sending invitations through electronic mail to member addresses according to the addresses in the HGZD Membership List, and the **electronic session** lasted for seven days, i.e. until 18 July 2015. The minutes of the session were held and kept in the same manner as if the Assembly were having a traditional session.*

*Adopting the Agenda, the President delivered the **Annual Report** for 2014 with the **Financial Report** and proposed the **Plan for 2015**. These had been sent to the members as written attachments to the invitation letter. Among the attached texts was also the proposal for the statutory amendments, which was the main reason for the quick and electronic convening of the Assembly. Namely, certain amendments to the Law on Associations required amendments of some statutes, and the deadline for their implementation was provided to associations in the Law.*

The HGZD Statutes already conformed to most of the new legal requirements, but it was also chance to deal with some issues in it anyway. The formal name of the Association in English was amended (in the original 2006 Statute text the suffix -al in the word Vexillological *was omitted), and the administrative seal is now described in more detail, following the actual design. The article describing the work of the Assembly was complemented with explicit mention of the possibility of an electronic session. And due to a legal requirement, a new office of a liquidator was introduced, to be appointed and revoked by the Assembly.*

*The Reports, the Plan, and the Amendments were adopted unanimously by electronic vote, and the President took the steps, in the legally prescribed period, required to register the changes – he prepared the consolidated text of the Statutes and other required documents and delivered them to the competent authority, the **Office for Associations of the City of Zagreb**.*

The statutory amendments shall become valid when the decision on inscription in the Register of Associations of the Republic of Croatia is issued. That decision was not yet received at press time for this issue of GiZ. However, that is not unexpected, since the Office has to process similar requests from hundreds of other associations which are required to go through similar procedure. ■

26. međunarodni veksilološki kongres – Sydney, Australija

U **Sydneyju** se od 31. kolovoza do 4. rujna 2015. održavao **26. međunarodni veksilološki kongres** (25ICV) koji je okupio više od sedamdeset stručnjaka iz cijelog svijeta, a domaćin je ovog Kongresa bila australska veksilološka udruga *Flags Australia*, članovi koje su organizirali vrhunski događaj u samom poslovnom središtu australske metropole.

Kongres je svečano otvorio predsjednik FIAV **Michel Lupant**, a uslijedio je niz predavanja iz najrazličitijih aspekata povijesti i uporabe zastava. Kao što je uobičajeno, mnoge teme upravo su se dodirivale veksilološke povijesti zemlje domaćina i šire regije, a aktualni događaji najavljene promjene zastave **Fidžija** i **Novog Zelanda** osobito su zaokupljali interes svih prisutnih.

Tijekom drugog dana organiziran je stručni posjet povijesnoj signalnoj postaji **Observatory Hill** iznad sidnejske luke, na kojoj je nedavno obnovljen signalni jarbol koji je služio kao glavno i tada praktički jedino sredstvo komunikacije između dolazećih brodova i građana luke. Na njemu je taj dan bilo istaknuto više od 40 zastava u čast veksilologa.

Tijekom Kongresa održana je i 24. sjednica *Opće skupštine FIAV*. Među važnijim odlukama Skupštine, a na prijedlog stručnog povjerenstva osnovanog na prethodnoj Skupštini, čiji član je i autor ovih redaka, usvajena je smjernica o daljnjem razvoju veksilološke normizacije. Drugi skup organiziran u sklopu Kongresa sastanak je članova međunarodne veksilološke grupe *Flags of the World*.

Treći dan kongresa organiziran je stručni posjet **Canberri**. Glavno zanimanje bila je zbirka zastava u sklopu australskog ratnog spomenika (*Australian War Memorial*), središnjeg spomen-obilježja australskim vojnicima, u sklopu kojeg je i nacionalni vojni muzej. Među muzeolozima, a i šire, smatra se za jedan od najznačajnijih takvih spomenika u svijetu, a dakako, čuva i veksilolozima značajnu zbirku vojnih i drugih zastava. Sudionici Kongresa imali su priliku posjetiti i muzejska skladišta „iza kulisa" i upoznati se s radom restauratora i konzervatora zastava te vidjeti predmete koji obično nisu izloženi. Druga najznačajnija zanimljivost u Canberri bio je posjet parlamentu, na vrhu kojeg je ugrađen zastavni jarbol 81 m iznad razine zemlje, s kojeg se vije zastava dužine preko 12 m (veličine autobusa na kat).

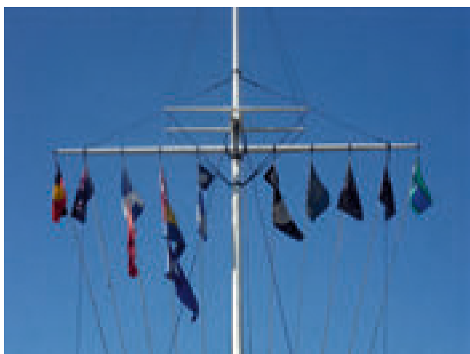
U pauzi između predavanja sljedeći

dan delegati su sudjelovali u proslavi nacionalnog Dana zastave na središnjem trgu u Sydneyu. Dan zastave obilježava se u spomen na 3. rujna 1901. kada je australska zastava prvi put istaknuta u Melbournu, a ceremonije uključuju podizanje zastave uz prigodne kulturno-umjetničke programe u školama i na javnim mjestima širom zemlje u svrhu očuvanja i izgradnje nacionalnog identiteta kroz domoljubnu i povijesnu edukaciju.

Među nizom predavanja posljednjeg dana Kongresa, koja su bila posvećena različitim pristupima u veksilološkim istraživanjima, prikazane su različite metodologije koje tek u kombinacijama daju obuhvatne rezultate razumijevanja uporabe zastava u društvu. Za razliku od prethodnih kongresa, na kojima sudjeluje od 2001. i kada je predstavljao bogatstvo i značajke hrvatske heraldičke i veksilološke baštime, autor je ovaj put predstavio znanstveno-teorijski rad na razvoju Rječnika veksilologije (Dictionary of Vexillology). To je projekt manje skupine veksilologa iz SAD, Velike Britanije i Južnoafričke Republike u kojem sudjeluje, a koji se provodi već deset godina, u sklopu udruge Flags of the World, na prikupljanju i objedinjavanju stručne terminologije (na engleskom jeziku). Rječnik danas obuhvaća više od dvije tisuće pojmova ilustriranih s gotovo četiri tisuće slika, a na Kongresu su predstavljena neka pitanja o smjeru daljnjeg razvoja ovog projekta i načelima na kojima se rječnik temelji, a koja bi nakon niza godina bilo možda potrebno prilagoditi promjenama vremena.

Kongres je završio uobičajenom svečanom večerom, kojom prilikom su dodijeljene i nagrade te priznanja za najbolji rad prikazan na kongresu, za najznačajnije znanstveno postignuće u ovom području te za značajan doprinos veksilologiji. Među nekoliko istaknutih kolega, Međunarodna je federacija odlučila dodijeliti počasni naslov *Fellow of the Federation* autoru. Tradicionalnom ceremonijom predana je zastava FIAV Institutu za zastave (*The Flag Institute*), organizatoru sljedećeg Kongresa za dvije godine u Londonu. ▪

Željko Heimer

26th International Congress of Vexillology – Sydney, Australia

The ***26th International Congress of Vexillology*** *(26ICV) was held from 31 August to 4 September 2015 in Sydney, New South Wales, Australia, with more than 70 experts gathered from all over the world. The Congress host was* Flags Australia*, the Australian vexillological society, whose members organized a top-class event in the central business district of the Australian metropolis.*

The Congress was ceremonially opened by FIAV president ***Michel Lupant****, followed by a series of lectures on diverse aspects of history and use of flags. As could have been expected, many topics related to the vexillological history of the host country and the region, while the insiders' views of the actual events of the announced flag changes in* ***Fiji*** *and* ***New Zealand*** *were especially interesting to all present.*

During the second day, a professional visit was organized to the historic signal station on ***Observatory Hill*** *above Sydney harbour. The station's signal mast, which was used for many years as the main (and in practice the only) means of communication between incoming ships and the inhabitants on the harbour, had been recently restored, and over 40 flags flew from it in honour of the vexillologists' visit.*

FIAV's 24th General Assembly *was held during the Congress. Among its most important decisions were the guidelines on further development of vexillological standardization, as proposed by the commission established in a previous assembly. The author was among the members of that commission. The other meeting organized alongside the Congress was the gathering of members of the* Flags of the World *international vexillological group.*

The third Congress day was devoted to the excursion to ***Canberra****. The main item on the agenda was the flag collection of the* Australian War Memorial*, the central monument to Australian soldiers, which includes the national military museum. It is considered by museum professionals, but also by the wider public, one of the most important monuments of its kind in the world. Of course, it also preserves a considerable collection of military and other flags. Congress delegates also had a chance to visit "behind the scenes" at the museum's collections warehouse to become acquainted with the work of its flag restorers, as well as to see artefacts not usually available to general public. The other main item in Canberra was visiting Parliament, above which stands an 81 m flag pole flying a national flag over 12 m long (about the size of a double-decker bus).*

In the break between lectures the next day, the delegates participated in the celebration marking Australian National Flag Day in Sydney's central square. Flag Day celebrates the anniversary of 3 September 1901 when the Australian flag was first hoisted in Melbourne, and ceremonies include flag raising with appropriate cultural and artistic programmes in schools and public places throughout the country, in order to preserve and enhance national identity though patriotic and historic education.

The lectures on the last Congress day all dealt with various approaches to vexillological research, presenting several methodologies that only in combination yield encompassing results into understanding flag use in society. Unlike at all the previous congresses in which the author participated since 2001, when he presented on aspects of Croatia's rich heraldic and vexillological heritage, this time he presented a scientific paper on the development of the Dictionary of Vexillology*. It is a project by a small group of vexillologists from the U.S., the United Kingdom, and South Africa within Flags of the World, in which he has participated for the past ten years, aiming to collect and unify the professional terminology of vexillology (in the English language). The Dictionary today has more than 2,000 entries illustrated with almost 4,000 figures. Congress attendees were consulted on some issues relating to the direction of its further development and on the principles on which the Dictionary is based, which might merit updating since the project's inception.*

The Congress ended with the customary ceremonial banquet, including the awards for best paper, for best scientific achievement in the field, and for important contributions to vexillology. The International Federation granted the honorary title of Fellow of the Federation *to the author, among a few prominent colleagues. In the traditional ceremony the FIAV flag was transferred to the* Flag Institute*, the organizer of the next Congress in two years in London.* ▪

Jasminka Ćus Rukonić

Otvorena izložba znakovlja Povijesne zbirke Creskog muzeja

U Creskom je muzeju **7. listopada 2015.** svečano otvorena izložba i promoviran dvojezičan katalog (hrvatsko – talijanski) *Pečati, pečatnjaci, zastave, grbovi i ostalo znakovlje Povijesne zbirke Creskog muzeja* autorice **Jasminke Ćus-Rukonić**. Likovni postav izložbe potpisuju **Vjekoslav Velčić – Điđi** i **Fabio Fučić**, a autor fotografija je **Nadir Mavrović**. Tekst kataloga je lektorirala **Kata Marković**, na talijanski ga je prevela **Ondina Saganić Stanić**, likovno ga je oblikovala **Ozana Blažeković Babić**, a tiskan je u tiskari **Kolor Klinike** u Zagrebu. Svečano otvorenje bilo je popraćeno nastupom scenske grupe *Grifon*, a na samom otvorenju je uz autoricu govorio i gradonačelnik Grada Cresa **Kristijan Jurjako**.

Ova je izložba zadnja u nizu dugogodišnjeg programa **Creskog muzeja** na obradi veksilološke, sfragističke i heraldičke baštine otoka i Grada Cresa, a posebno one koja se čuva u Creskom muzeju u okviru njegove **Povijesne zbirke**. Njome se zaokružilo višegodišnje istraživanje koje je započelo još 1989. godine izdavanjem četverojezičnog vodiča *Heraldički Cres ili O grbovima i znakovima iz Grada Cresa*, a nastavilo se izložbom i katalogom *Grbovi lošinjskog otočja i južnog dijela otoka Cresa* 2003. godine, člancima *Grbovi na otočnoj skupini Cres-Lošinj*, *Grbovi Grada Cresa* 2011. godine te trojezičnim katalogom *Grbovi creskog ladanja* objavljenim 2013. godine.

Povijesna zbirka Creskoga muzeja ukupno ima četrdeset i šest pečata, pečatnjaka, zastava, grbova i ostalog znakovlja, koji govore o stalnim društveno-političkim mijenama, ponekad i vrlo turbulentnim zbivanjima, koja su u prošlosti vrlo često zahvaćala grad i otok Cres. ■

Exhibition of Insignia from the Historical Collection of the Cres Museum

*On **7 October 2015** in the Cres Museum, the author's exhibition* Seals, signets, flags, coats of arms, and other insignia from the Historical Collection of the Cres Museum *opened and its bilingual (Croatian–Italian) catalogue was presented. The display was designed by **Vjekoslav Velčić – Điđi** and **Fabio Fučić**, with photographs by **Nadir Mavrović**. The catalogue text was edited by **Kata Marković** and translated into Italian by **Ondina Saganić Stanić**. With graphic design by **Ozana Blažeković Babić**, it was printed by **Kolor Klinika** in Zagreb. The ceremonial opening was accompanied by the theatrical group* Grifon, *with opening speeches by the author and by the mayor of Cres, Mr. **Kristijan Jurako**.*

*This is the final program in a multi-year series at the **Cres Museum** on processing the vexillological, sphragistic, and heraldic heritage of the island and the city of Cres, particularly that which is preserved in the Cres Museum in its **historical collection**. It encompasses the research that started in 1989 with the issue of the four-language guidebook* The Heraldry of Cres or on Coats of arms and Insignia of the City of Cres, *and continued with the exhibition and catalogue* The Coats of Arms of the Lošinj Archipelago and the Southern Part of the Island of Cres *in 2003, the articles* The Coats of Arms on the Island Group Cres-Lošinj *and* The Coats of Arms of the City of Cres *in 2011, and the three-language catalogue* The Coats of Arms of the Cres Countryside *issued in 2013.*

The historical collection of the Cres Museum holds 46 seals, signets, flags, coats of arms, and other insignia altogether, testifying to the continual social and political changes, and occasionally the most turbulent events, that have influenced the city and the island of Cres. ■

Ted Kaye

Fiji – New Zealand

FIDŽI – U veljači je nedavno izabrani premijer Fidžija najavio da će se promijeniti zastava kako bi se uklonili kolonijalni simboli koje nosi od nezavisnosti 1970. (Kao što smo pisali u prethodnom broju GiZ. *Op. ur.*)

Nakon javnog natječaja s više od 2000 prijedloga i rada trinaesteročlanog povjerenstva, vlada je u lipnju objavila polufinalnu skupinu od 23 rješenja, s namjerom da među njima kabinet izabere i parlament usvoji jedno tijekom srpnja te da bi se nova zastava službeno istakla u listopadu.

No, nakon tri tjedna od objave polufinalista premijer je objavio: „Odziv koji smo dobili od Fidžijaca vrlo je pozitivan. Vlada je prepoznala da oni žele više vremena za razmatranje oblika nove zastave i da traže više izbora od ponuđena 23 rješenja. Prvotno smo odredili današnji datum za kraj prve faze izbornog procesa, no Vlada je odlučila produžiti vrijeme za javnu raspravu. Više rješenja će se ponuditi sljedećih tjedana i mjeseci. Novi završni datum za raspravu o dizajnu bit će 31. prosinca 2015. Kabinet pa onda i parlament razmotrit će rješenje nove zastave na svojim zasjedanjima tijekom 2016."

Veskilolozi sa zanimanjem prate sljedeće korake u procesu izbora nove zastave Fidžija.

NOVI ZELAND – Tema koja se uvijek iznova javljala u kuloarima 26. međunarodnog veksilološkog kongresa u Sydneyju bila je izbor finalista za novu zastavu Novog Zelanda.

Premijer John Key, kojemu je dojadilo da stranci zamjenjuju novozelandsku zastavu s australskom, rado bi je zamijenio za kakav inkluzivniji i nekolonijalni simbol pokrenuo je proceduru. Dvanaesteročlano povjerenstvo izabralo je najbolja rješenja među 10 292 dobivena prijedloga.

Polufinalna skupina od 40 rješenja objavljena je u kolovozu, a završna četiri objavljena su tijekom trajanja Kongresa. Član je povjerenstva na Kongresu održao i predavanje. Neki veksilolozi dali su intervjue za novine i televiziju, komentirajući cijeli proces i vrijednosti likovnih rješenja prijedloga.

Nedugo potom, zbog snažne kampanje u društvenim medijima,dodan je i peti finalist, znan kao „crveni vrh", razlikuje se od motiva lista paprati i zvjezdica.

Slijede dva kruga glasovanja. U studenom će Novozelanđani izabrati jedno od pet ponuđenih rješenja, koje će

Prijedlog *Proposal* A

Prijedlog *Proposal* B

Prijedlog *Proposal* C

Prijedlog *Proposal* D

Prijedlog *Proposal* E

Sadašnja zastava *Current Flag*

se potom natjecati sa sadašnjom zastavom na referendumu u ožujku 2016.

Javnost je često imala zamjerke na cijenu cijelog procesa izbora zastava i referenduma, koja je prešla 15 milijuna eura. Trenutna istraživanja javnog mijenja predviđaju da će većina odlučiti zadržati sadašnju zastavu. ■

Fiji – New Zealand

FIJI – In February, Fiji's recently-elected prime minister announced that the country would change the flag to remove the colonial symbols it had borne since its adoption at independence in 1970. (As we wrote in the previous GiZ issue. Ed.*)*

After a flag design contest with over 2,000 submissions, and work by the 13-member national flag committee, the government presented a semifinalist group of 23 designs to the public in June, with a goal of selection by the cabinet and adoption by Parliament in July and a formal flag-raising in October.

However, within three weeks the prime minister announced: "The response [we] have been receiving from the Fijian people has been very positive. And the Government recognises that they want more time to consider what form the new flag should take and are seeking more choices than are being offered by the existing 23 designs. While we had originally set a deadline of today for the first phase of the flag selection process to be completed, the Government has decided to extend the period of consultation. More choices are going to be offered over the next few weeks and months. And the closing date for design consultations will now be 31 December 2015. Cabinet and then Parliament will consider the new flag design when it convenes in 2016."

Vexillologists are eager to see the next steps in Fiji's flag-selection process.

NEW ZEALAND – The talk of the 26th International Congress of Vexillology, held in September in Sydney, Australia, was the selection of finalists for a new flag for New Zealand.

The country's prime minister, John Key, weary of outsiders confusing its flag with Australia's and eager to adopt a more inclusive, non-colonial symbol, had set the process in motion. A panel of 12 reviewed and culled 10,292 entries.

A semi-final group of 40 designs had been unveiled in August; the final four were revealed during the congress. A member of the committee presented a lecture to the congress. Some of the vexillologists there gave interviews in the newspapers and TV commenting on the process and the design merits.

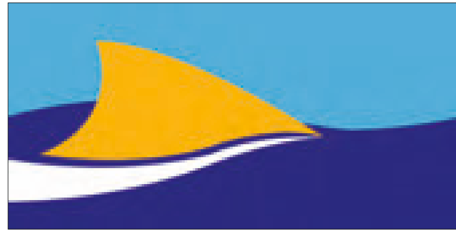
Soon after, in response to a social media campaign, a fifth finalist was added. Known as "Red Peak", it departs from the fern/stars motifs.

Two votes will follow. In November, New Zealanders will choose among the five finalists, selecting a challenger which will then compete with the current flag in a referendum in March 2016.

A frequent complaint from the public is the cost of the flag-selection process and the referendums – over €15 million. Current polling predicts a majority will favor keeping the current flag. ■

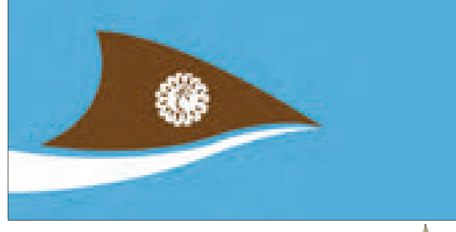

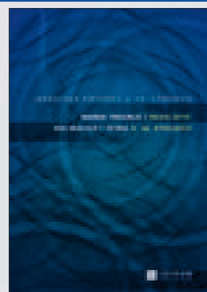
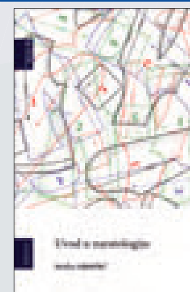
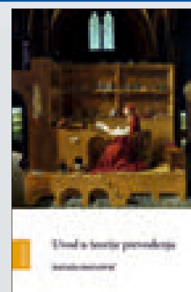
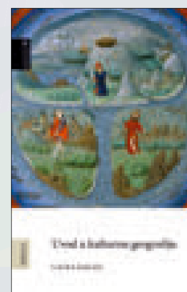
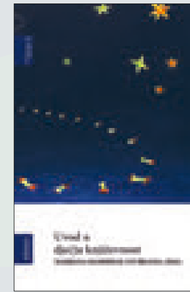
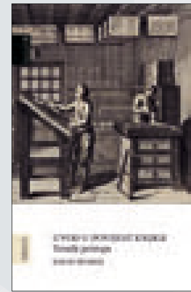

LEYKAM international

s ponosom predstavlja nove naslove u 2015. godini u svojim bibliotekama **Hrvatska povijest** i **Uvodi**

proudly presents new titles in 2015 in the series ***Croatian History*** *and* ***Introductions***

BIBLIOTEKA ***HRVATSKA POVIJEST*** Urednik **Neven Budak**

- PRAPOVIJEST HRVATSKIH ZEMALJA
  1. HRVATSKE ZEMLJE OD STARIJEGA KAMENOG DO BAKRENOG DOBA
  2. HRVATSKE ZEMLJE OD BRONČANOG DO MLAĐEGA ŽELJEZNOG DOBA
- POVIJEST HRVATSKIH ZEMALJA U ANTICI
  1. POVIJEST HRVATSKIH ZEMALJA U ANTICI DO CARA DIOKLECIJANA
  2. POVIJEST HRVATSKIH ZEMALJA U KASNOJ ANTICI OD DIOKLECIJANA DO JUSTINIJANA
- POVIJEST HRVATSKIH ZEMALJA U SREDNJEM VIJEKU
  1. HRVATSKE ZEMLJE U RANOM SREDNJEM VIJEKU
  2. HRVATSKA, DALMACIJA I ISTRA U RAZVIJENOM I KASNOM SREDNJEM VIJEKU
  3. SLAVONIJA U RAZVIJENOM I KASNOM SREDNJEM VIJEKU
- HRVATSKA POVIJEST U RANOME NOVOM VIJEKU
  1. HRVATSKA I SLAVONIJA U RANOME NOVOM VIJEKU
  2. HRVATSKO-SLAVONSKA VOJNA KRAJINA I HRVATI POD VLAŠĆU OSMANSKOGA CARSTVA U RANOME NOVOM VIJEKU
  3. DALMACIJA, DUBROVNIK I ISTRA U RANOME NOVOM VIJEKU
- HRVATSKA POVIJEST U 19. STOLJEĆU
  1. BANSKA HRVATSKA I VOJNA KRAJINA OD PROSVIJEĆENOG APSOLUTIZMA DO 1848. GODINE
  2. BANSKA HRVATSKA I VOJNA KRAJINA OD 1848. DO 1918.
  3. DALMACIJA I ISTRA U 19. STOLJEĆU
- HRVATSKA POVIJEST U 20. STOLJEĆU
  1. HRVATSKA POVIJEST 1918. - 1945.
  2. DALMACIJA 1918. - 1939.
  3. ISTRA I RIJEKA U PRVOJ POLOVICI 20. STOLJEĆA (1918. - 1947.)
  4. HRVATSKA 1945. - 1991.
- REPUBLIKA HRVATSKA

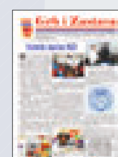
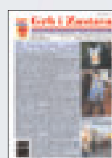
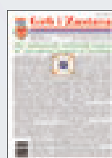
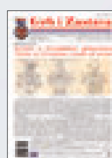
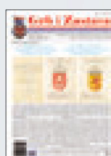
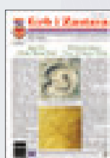
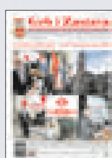
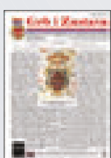
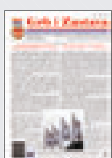
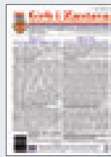
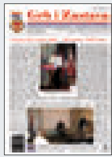
BIBLIOTEKA ***UVODI*** Urednik **Boris Senker**

- UVOD U AFRIČKE KNJIŽEVNOSTI PORTUGALSKOG JEZIČNOG IZRAZA
- UVOD U ANTROPOLOGIJU IZVEDBE. KOME TREBA KAZALIŠTE?
- UVOD U DJEČJU KNJIŽEVNOST
- UVOD U DOKUMENTARNU KNJIŽEVNOST
- UVOD U FEMINISTIČKU KNJIŽEVNU KRITIKU
- UVOD U FILOZOFIJU IZVEDBE
- UVOD U FILOZOFIJU KNJIŽEVNOSTI
- UVOD U HRVATSKU KRATKU PRIČU
- UVOD U KLASICIZAM
- UVOD U KULTURNU GEOGRAFIJU
- UVOD U NARATOLOGIJU
- UVOD U POVIJEST HRVATSKOG IGRANOG FILMA
- UVOD U POVIJEST KNJIGE
- UVOD U PRAPOVIJESNU ARHEOLOGIJU
- UVOD U PRIMIJENJENO KAZALIŠTE
- UVOD U PSIHOANALIZU: EDIP, HAMLET, JEKYLL/HYDE
- UVOD U PSIHOANALIZU: OD EDIPSKE DO NARCISTIČKE KULTURE
- UVOD U ROMANTIZAM
- UVOD U STUDIJ POVIJESTI. HISTORIOGRAFSKI PRAKTIKM
- UVOD U SUVREMENU TEATROLOGIJU I.
- UVOD U SUVREMENU TEATROLOGIJU II.
- UVOD U TEORIJE PREVOĐENJA

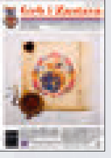
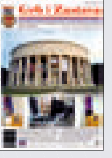
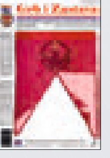
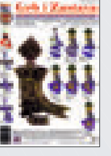

LEYKAM international

www.leykam-international.hr
info@leykam-international.hr
Ilica 42, 10000 Zagreb

Grb i zastava 2006. - 2015.

Kronika HGZD

HGZD Chronicles

⚐*7. – 18. srpnja 2015.* – održana **9. redovita godišnja Skupština HGZD-a**, elektroničkim zasjedanjem, usvojen godišnji i financijski izvještaj, godišnji plan rada te izmjene i dopune Statuta, vidi str. 16

⚐*31. kolovoza – 4. rujna 2015.* – **26. međunarodni veksilološki kongres**, Sydney, Australija; **Željko Heimer** održao predavanje *»Ten Years of the Dictionary of Vexillology«*, sudjelovao u radu Opće skupštine FIAV i sastanku FOTW. Odlikovan počasnim naslovom FIAV *Fellow of the Federation* ① - ⑤

⚐*30. rujna 2015.* – predstavljena knjiga **Marina Sabolovića** *»Odoroslovlje hrvatskih oružanih formacija 1990. – 1996.«*, Meridijani, Zagreb, 2015, u Gradskom muzeju Bjelovar ⑥

⚐*7. listopada 2015.* – otvorena izložba *»Pečati, pečatnjaci, zastave, grbovi i drugo znakovlje Povijesne zbirke Creskog muzeja«* **Jasminke Ćus Rukonić** u **Creskom muzeju**, vidi str. 17 ⑦⑧

⚐*23. listopada 2015.* – u dvorani Koordinacije hrvatskih društava prijateljstva, u suradnji s Hrvatsko-makedonskim društvom i Veleposlanstvom Republike Makedonije u RH, održano predavanje *»Makedonski nacionalni simboli«* **Jovana Jonovskog**, predsjednika i heralda Makedonskog heraldičkog društva i člana Komisije za odlikovanja Republike Makedonije ⑨

⚐*7 – 18 July 2015 – 9th* ***Regular Annual HGZD Assembly****, held in electronic session, Annual and Finacial Report and Annual Plan as well as the Amendments to the Statutes adopted,* *see p. 16*

⚐*31 August – 4 September 2015 –* ***26th International Congress of Vexillology****, Sydney, Australia;* ***Željko Heimer*** *held the lecture* »Ten Years of the Dictionary of Vexillology«*, participated in the FIAV General Assembly, the FOTW Meeting. Awarded FIAV honorary title* Fellow of the Federation ① - ⑤

⚐*30 Spetember 2015 – book by* ***Marin Sabolović*** »Uniformology of Croatian Armed Formations 1990 – 1996« *published by Meridijani, Zagreb, presented in the Bjelovar City Museum* ⑥

⚐*7 October 2015 – exhibition* »Seals, signets, flags, coats of arms, and other insignia from the Historical Collection of the Cres Museum« *by* ***Jasminka Ćus Rukonić*** *opened in the* ***Cres Museum****,* *see p. 17* ⑦⑧

⚐*23 October 2015 – in the hall of the Coordination of Croatian Friendship Associations, organized with the Croatian-Macedonian Society and the Embassy of the Republic of Macedonia in Croatia, the lecture* »Macedonian National Symbols« *by* ***Jovan Jonovski****, president and herald of the Macedonain Herladic Society and a member of the Commission for Orders of the Republic of Macedonia* ⑨

Najave:

24. – 26. lipnja 2016. – 6. češki nacionalni veksilološki kongres, Ústí nad Orlicí, Češka Republika, **www.vexilologie.cz/vexikong/6cnvken.php**

10. – 13. kolovoza 2016. – 32. međunarodni kongres heraldičkih i genealoških znanosti, 32ICGHS, Glasgow, Škotska, Velika Britanija, **www.congress2016.scot**

7. – 11. kolovoza 2017. – 27. međunarodni veksilološki kongres, 27 ICV, Greenwich, Engleska, Velika Britanija, **www.flaginstitute.org**

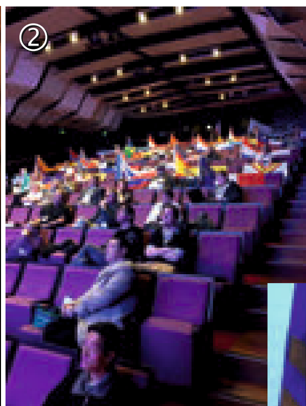
Announcements:

24 – 26 June 2016 – 6th Czech National Congress of Vexillology, Ústí nad Orlicí, Czech Republic, **www.vexilologie.cz/vexikong/6cnvken.php**

10 – 13 August 2016 – 32nd International Congress of Heraldic and Genealogical Sciences, 32ICGHS, Glasgow, Scotland, United Kingdom, **www.congress2016.scot**

7 – 11 August 2017 – 27th International Congress of Vexillology, 27 ICV, Greenwich, England, United Kingdom, **www.flaginstitute.org**

①

②

④

⑦

③

⑤

⑧

⑥

⑨
